ВЫБАР

ГАЗЕТА ДЭМАКРАТЫЧНЫХ ПЛЫНЯЎ ПРЫДЗВІНСКА- ПРЫДНЯПРОЎСКАГА КРАЮ

№ 2 (8) 22 студзеня 1992 г. Цана 40 кап.

Читателю на заметку

ЕЩЕ ШАГ К ГИПЕРИНФЛЯЦИИ

В конце 1991 года ежедневная инфляция в Республике Беларусь составляла 20 процентов.

Деньги в сберегательных вкладах обесценились с 10.000 до 800 рублей. А сейчас сделан очередной шаг к гиперинфляции под названием «либерализация цен». В условиях отсутствия товарной массы и приватизации это равносильно социальному самоубийству. Правительство же В. Кебича, как и Верховный Совет Республики, в которых по-прежнему правит «сталинско-брежневское большинство», показали свою полную несостоятельность.

А мы, граждане республики, в своей основе равнодушно взираем на экономическую пропасть, которая раскрывается перед нами.

Номенклатура, которая стоит у власти, защищать народ не будет. Она беспокоится о себе.

Пора разобраться

Кто саботирует реформу

Консультативный совет демократических партий и движений гор. Витебска весьма обеспокоен крайне медленным продвижением земельной реформы в области и особенно теми препонами, которые чинятся на местах развития фермерских хозяйств.

Для выяснения истинной картины по сути дела с саботажем земельной реформы консультативный совет намерен провести областную конференцию по этой проблеме.

Желающие участвовать в конференции, поднять актуальные вопросы земельной реформы, внести соответствующие предложения могут позвонить по витебскому телефону 37-35-06.

Г. ХРИСТИ,
председатель консультативного совета.

(В предверии конференции редакция публикует материал «Постыдная роль лжехозяина» нашего корреспондента П. Синявского, побывавшего несколько дней назад в западных районах Витебщины).

ПАДРЫХТОЎКА ДА РЭФЕРЭНДУМУ ІДЗЕ

Беларускі Народны Фронт, а таксама розныя дэмакратычныя партыі рыхтуюцца да ўсебеларускага рэферэндуму аб роспуску Вярхоўнага Савета і аб новых выбарах. Неабходная колькасць подпісаў для яго правядзення (350000) будзе сабрана нават хутчэй, чым скончыцца адведзены на гэта 2-месячны тэрмін.

На думку члена Сойму БНФ у студзені не адбудзецца сацыяльнага выбуху, абурэнне народа будзе нарастаць паступова. У лютым, магчыма, «здадуць» В. Кебіча, таму неабходна ўзмацніць сувязі са страйкамамі і падрыхтаваць эканамічную праграму. Апазіцыі БНФ неабходна спыніць супрацоўніцтва з ВС і дыстанцыявацца ад яго.

У выпадку, калі Вярхоўны Савет не дазволіць правядзення рэферэндуму—лічыць Зянон Пазьняк, БНФ і апазіцыя атрымаюць маральнае і палітычнае права фармаваць паралельныя органы ўлады.

Ідэю правядзення рэферэндуму падтрымалі ўсе партыі, за выключэннем БСДГ. Грамада заняла асобую пазіцыю, падкрэсліўшы, што яна знаходзіцца ў апазіцыі да ўраду, але не з'яўляецца часткаю апазіцыі БНФ. Рашэнне аб рэферэндуме і ўдзеле ў ім кіраўніцтвам партыі будзе прынята асобна.

Новая суполка

У Бешанковічах створана тэрытарыяльная суполка Канфедэрацыі Працы Беларусі. У яе ўвайшлі 5 чалавек. Узначаліў суполку Ігар Максімавіч Цабэнка, экскаватаршчык райсельгасхіміі. Жадаючыя ўступіць у суполку могуць пазваніць па тэлефоне 2-22-72.

Аршанскі калейдаскоп

Нішто не забыта, ніхто не забыты

У час жнівеньскіх падзей аршанскі выканкам чотка выконваў дырэктывы як маскоўскіх, так і абласных ГКЧэпістаў. Таму не выпадкова, што і сёння ветэраны партыі ў цеплыні яго прывілей. Як стала вядома, усе яны абслугоўваюцца па статусу інвалідаў Вялікай Айчыннай вайны. Што ні кажы, а падкормліваць іх трэба. Усе новыя нераваты яшчэ наперадзе.

Страйкам абараняе рабочых

Работнікі Аршанскай спецаўтабазы патрабавалі ад адміністрацыі закрыць малое прадпрыемства, якое арганізаваў на аўтабазе былы загадчык аддзела прапаганды гаркама КПБ М. Кутузаў. Паколькі дзейнасць гэтага МП звялася да захопу тэхнікі, падрадаў, заключаных раней са спецаўтабазай, выкарыстання яе супрацоўнікаў у якасці наёмнай рабсілы і атрымання прыбытку, гарадскі страйкам падтрымаў патрабаванні рабочых і накіраваў прадстаўленне аб закрыцці малога прадпрыемства ў гарвыканкаме.

Футбалісты ў ролі ахоўнікаў

317 чалавек прынялі ўдзел у канферэнцыі працоўнага калектыву завода лёгкага машынабудавання. На павестцы дня стаяла пытанне аб бяздзейнасці прафкома завода і яго перавыбарах. Але прафсаюзны камітэт і адміністрацыя зрабілі ўсё, каб сарваць канферэнцыю. Доступ актывістам страйкама горада перагарадзілі ігракі завадской футбольнай каманды, якія ўзялі з кас заводаў Легмаша і інструментальнага суму больш чатырохсот тысяч рублёў. Так што ў камуністычнага прафкома занадта дарагая ахова.

Але страйкамаўцы ўсё ж прайшлі на завод і выступілі перад рабочымі. Пытанне аб прыпыненні дзейнасці старога прафкома было вырашана. Аднак перад рашэннем сфарміраваць новы орган адміністрацыйныя работнікі патрабавалі перапынку, пасля чаго яны не вярнуліся ў залу. Такім чынам, другая частка канферэнцыі была практычна сарвана.

Ініцыятыўная група плануе правесці яшчэ адну канферэнцыю, на якой вырашыць пытанне аб спыненні фінансавання футбольнай каманды.

Што аб нас пішуць?

Яны яшчэ і па рэвалюцыі ў Маскве паставілі помнік тырану

Да чаго была сьляпая вера Камуністычных уладароў у свае сілы і непарушнасьць улады, паказалі Паставы—быўшы Павятовы гарадок Зах. Беларусі, 26-га жніўня, а значыцца ў тры дні па скіненьні Хунты, дзе гэтыя быдлякі, бо інакш іх не назавеш, уладзілі ўрачыстасьць пастанаўленьня новага помніку Леніну на Гарадзкой Плошчы. Гэтае ўзапраўды дзівагоднае здарэньне, паказвае таксама, да якога быдлячага стану давялі Камуністы народ, які застрашаны ня выйшаў на вуліцы, каб вымесьці гэтую банду злачынцаў, якія над ім панавалі і зьдзекваліся і яшчэ зьдзекуюцца...

Газета «Беларускі голас». Таронта. Кастрычнік 1991 года.

Перезвоните в Колумбию

Эти иностранцы неисправимы. Позвонил недавно своему знакомому в Берлин. Его домашние извинились, сообщили, что абонент нынче в Колумбии. Оказались при этом весьма любезными, сообщили колумбийский номер телефона и попросили меня перезвонить в Южную Америку. С сознанием выполненного по отношению ко мне долга жители берлинской квартиры душевно пожелали мне успеха. Я положил трубку и тоскливо стал размышлять о своем бытии. Какая тут Колумбия! В Берлин еле дозвонился, прождал пока дадут абонента немало времени. А как разговаривал. Кричал в трубку. Слышимость плохая. На Колумбию, разумеется, сил и терпения не хватило бы.

П. ВОЛОДИН.

Был такой счастливый светлый день.

Фо... І. СЕМЕ...ВА.

Постыдная роль лжехозяина

Дом для помещика?

На полоцком автовокзале средних лет мужчина мрачно шутил.

—Вот они и работают сегодня так, что слушать тошно. Говорят, мол, уважаемые сограждане, всем вам готовятся в живописнейших местах новые, благоустроенные кладбища. Но, дорогие друзья, не падайте духом. С Новым годом вас, господа, товарищи, люди, нелюди...

—Кто же вас так поздравлял?—поинтересовался я.

—Кто, кто... А сам радио не слушаешь, телевизор не смотришь? Там каждый от себя такую чушь несет, что уши вянут.

Познакомились. Он из Нового Села в 50 км отсюда. Живет в деревне, а работает в городе. Зовут Семеном.

—Но так же хлопотно, каждый день туда-обратно.

—С нашим предколхоза и его дружиной еще хлопотнее.

С Семеном мне оказалось по пути. За три часа езды он рассказал про свою жизнь изгнанного председателем колхоза крестьянина. Работает на стройке. Держит двух коров, свиней.

Таких, как он, метающихся между деревней и городом крепких мужиков, сегодня тьма. Неполадившие с начальством и их свитой, они бросились, как в спасение, во всевозможные ПМК, ремонтные организации, лесничества. Тратят уйму времени и сил на преодоление многокилометровых расстояний от места жительства к месту работы, но на компромиссы с самодурствующими хозяевами деревни не идут. Почему?

—А вот видишь новый дом на горе,—вместо ответа показал Семен в окно автобуса.—Угадай, что в нем будет.

Увидев огромное кирпичное строение в трех ярусах, я много не думал.

—Наверняка, новый клуб. Может быть, больница, начальная школа.

Семен рассмеялся.

—А для семейства нового помещика—нынешнего преда думаешь не подойдет? За колхозные денежки отгрохал. И, говорят, уже оформляет документы на покупку себе. За бесценок, разумеется.

—Люди не позволят ему это сделать,—наивно возразил я.

—Люди? Какие? Дружина преда приватизируется во всю. Хватают, кто что может. Ты пройди по их личным гаражам, такое увидишь! Кто машину, кто трактор по-дешевке отхватил.

Забегая немного вперед, расскажу, что по поводу этой надвигающейся незаконной приватизации говорил с колхозниками. Неужели отдадите председателю дом, построенный на ваши деньги? Ведь это означает, что кому-то недоплатили за труд. При нынешних ценах на стройматериалы, сумму огромную. Люди отвечали так же, как и Семен: «Ничего ты ему не сделаешь. У него все начальство в районе закуплено».

Наша покорная деревня, воспитанная в неслыханном рабстве, утратила способность сопротивляться насилию и злу. Целые колхозы вверяли свои судьбы чужакам, завезенным из райцентров. Хорошая сама по себе идея коллективного труда на землю извращена командно-административной системой. На первый взгляд сегодня колхозный строй—последний оплот обанкротившейся коммунистической идеи—не распадается. Может быть, перед тем как рухнуть, в некотором роде даже сплотился. Но трещину дал. Угадывается это по той поспешности, с которой «незаменимые» специалисты и сами руководители колхозов и совхозов гребут под себя все, что можно еще ухватить, не забывая при этом выкрикивать в народ: фермер страну не накормит!

Республику накормит свободный крестьянин

Вечером, в доме Семена мы пытались представить, какой должна быть жизнь в деревне. Две старушки, одна из них 80-летняя мать Семена, вторая—соседка, высказали такие мысли. Вот, мол, сейчас пекутся-волнуются: нет тракторов, нет семян, всего нет. И никак нельзя поэтому начать приватизацию земли. А пекутся зря, и, главное, горюет тот, кто не понимает нашей жизни. Люди, конечно, привыкли жить так, как живут, и хлопотно менять ее. Но что делать, если вот и мои все работают, работают, а ничего с той работы не видно. Я своим говорю: берите землю, не бойтесь. Или торгуйте. Да любым делом можно заняться, главное, чтоб свое дело, и на месте, дома работать. Выгоднее на месте, не надо столько сил тратить на дороги. Я хорошо помню, сколько у нас при поляках разных мастеров было: и шубы шили, валенки делали, торговали. Работы и теперь всем хватит, дали бы свободу людям. Кто-то подумает, зачем мне земля, если я шить умею. Сами-собой появятся разные мастера, я это знаю.

А Семен говорил:

—Мне бы трактор, грузовик и гектаров десять земли.

—Так иди в сельсовет, подавай заявление,—посоветовал я.

—Не дадут.

—Как не дадут, если в область даже с других республик крестьян зазывают!

—Это в газетах пишут. Они живут по писаным законам, а мы здесь—по другим. По законам наших начальников. Он скажет не давать Семену весной коня за длинный язык,—и не дадут. Ты и фамилию мою не пиши, не надо. Ты уедешь, а мне жить здесь.

У Семена уже год голова кругом идет. Землю взять будто и хочет, но боится отказа, да и неясно пока ничего. А если хорошо подумать, то и зачем? Атрибуты благополучия, вбитые в головы народа и подавившие стремление жить лучше, у него есть: телевизор, холодильник, электрочайник... Что еще надо? Деньги? Кстати, как у людей села с деньжатами сегодня? Помните, основным аргументом пропагандистов в пользу светлого будущего были астрономические цифры вкладов сельчан в сберкассы. Откуда у них такие деньги?

И этот вопрос осветили старушки. «Одна доярка у нас 10 тысяч собрала. Так она работала спины не разгибая. Ни копейки на себя не тратила, все на книжку несла. А сегодня горюет, что пропали ее денежки, обесценились. У меня тоже на книжке тысяча на похороны лежит. Так за них уже и не похоронят по-человечески... Есть и у других деньги немалые. Как заработали? Кто как умел, но в основном приворовывали в колхозе. Особенно те, кто на фермах работает. Они дома скот годовали, сдавали. А честные? Так ты сам пройди по деревне, посмотри дворы, дома. Как одеты, обуты люди, и увидишь, кто честный, кто воришка, кто начальник. Начальники, они больше всех берут. Есть на чем возить—машины у них. А я вот честно всю жизнь проработала, домик обветшал, одежда вся на мне и тысяча на похороны—все богатство».

Так было всегда: люди-трудяги не могли вырваться из плена недостатка, не могли объединиться в борьбе против зла. Объединились в банды и партии те, у кого работой становилось жить за счет других. Яркий пример тому—ликвидированные райкомы, обкомы. Их не стало и ничего не изменилось в жизни простых людей.

Не выдержав мощного образовательного потока, который сегодня излучает голубой экран, земля под дармоедами зашаталась. Но не радуйтесь, люди труда. Учуяв опасность своему благополучию, они используют сегодня 1001 способ обмануть нас. Снова.

—Что же делать?—спросил я у старух.

—Богу молиться,—вздохнули они.—И работать. Жить-то надо.

И остался наш разговор таким же незавершенным, как и начатая перестройка.

Еще из поездки в деревню память сохранила валявшуюся в игрушках детей Семена учетную карточку члена КПСС; трактора в личных, наспех сбитых гаражах сельчан и разговоры со специалистами сельского хозяйства. То, что они говорили мне о планах, посевной, заботе о людях пересказывать не буду: можно взять подшивку любой газеты прошлого, найти статью о цветущем колхозе и почитать. Говорили они многие годы, и все—одно и тоже.

А вот несколько вопросов к ним выпишу.

Почему вы, люди образованные, а стало быть имеющие способность анализировать ситуацию, бесстыдно глядя в глаза своим колхозникам, продолжаете обманывать их абсолютно во всем. И это в то время, когда слова колхоз и голод стоят в одном ряду, вы, не думая о последствиях, стали монолитной стеной на пути земельной реформы. Почему, паразитируя на колхозном строе, пользуясь боязнью народа, наглым образом обираете его, не задумываясь о том, что будет с вашими детьми завтра. Почему не хотите бросить эту постыдную роль лжехозяина и, закатав рукава, взяться за настоящую работу, став одними из лучших крестьян в округе. Благо знания и опыт для этого у вас есть. И, кажется, уже кое-что припасли на черный для вас рабочий день. И тот момент, когда первый председатель колхоза сядет за штурвал своего комбайна, чтобы убрать им выращенное зерно, станет началом возрождения сельского хозяйства в республике.

П. СИНЯВСКИЙ.

Наболело

КАКАЯ ЖЕ ЭТО НАРОДНАЯ ВЛАСТЬ?

Я с 1941 по 1945 год участвовал в боях с немецко-фашистскими захватчиками на различных фронтах. Родина меня «отблагодарила»: по неизвестным причинам меня постоянно отодвигают в очереди назад на получение автомобиля. Мои неоднократные просьбы помочь, с которыми я обращался в Шумилинский райисполком, ничего не дали. А теперь, как я понял в связи с гиперинфляцией, мне вообще придется расстаться с мечтой купить автомашину. Зато разные чиновники учли предстоящее повышение цен. Автомобили они прибрели вне очереди. Им сегодня нет никакого дела до тех, кто проливал кровь за свободу.

П. ЧЕРНОВ.

Из документа

МЕЧТАЛИ О ЖЕЛЕЗНОЙ РУКЕ

Партийные структуры коммунистической партии на территории Республики Беларусь и их печатные издания в предпутчевский период проводили активные мероприятия, направленные на формирование общественного мнения в пользу отхода от демократических реформ и необходимости возврата к власти железной руки. К такому выводу пришла Временная комиссия Верховного Совета Республики Беларусь по оценке действий ГКЧП и поддержавших их общественно-политических образований, органов государственной власти и управления, должностных лиц и граждан.

С. ПЕТРОВСКИЙ.

Крик души

КРЕСТЬЯНЕ ВЛАСТЯМ НЕ ВЕРЯТ

Монолог представителя власти на селе за сельсоветовской конюшней.

Истинную фамилию попросил не называть.

Уважаемая редакция, обратиться к вам меня подтолкнула информация о том, что БНФ и демократические партии намерены организовать досрочные перевыборы народных депутатов в Верховный и местные Советы. Поддерживаю идею изгнания райкомовцев, пересевших в райисполкомовские кресла. Это их вина в том, что созданная видимость заботы о деревне как была, так и осталась. Старые и вновь организованные службы в райцентрах, казалось бы, должны работать в контакте с сельскими Советами, они же для нас превратились, как было и прежде, в командно-контролирующие органы. Приедет из центра добрый молодец и вместо того, чтобы помочь в работе, насыщает свое тщеславие, выискивая и констатируя недостатки.

А о каких недостатках может идти речь, если сельский Совет как не имел бюджета, так его и не имеет. Райфо планирует расходы по всем статьям. Даже средства, отпущенные государством на благоустройство деревень, строительство дорог, идут не на Совет, а на колхозы и совхозы. Причем, подается все так, что население за это благоустройство и дороги благодарно не государству, а председателям колхозов и директорам совхозов. Они же решают где строить улицу, дорогу, проспект...

Разве это не умаление роли Советов?!

Решение важнейшего сегодня вопроса о земле тормозится районными службами. Земельным отделам работать бы на местах, при сельсоветах, а в райцентре хватило бы и одного координатора. Сделано же наоборот. И как результат, по сей день не составлены даже карты земельных владений сельских Советов. Видя такое отношение к местным властям, крестьяне не верят, что, взяв землю, они станут ее хозяевами.

Вызывают недовольство сельского населения и перебои с обеспечением их товарами повседневного спроса, но районная верхушка сваливает вину за это на местные Советы, обвиняя нас в том, что нехватка этих товаров происходит из-за неправильного распределения. А, между тем, сельский Совет и по товарам не имеет ни фондов, ни разнорядок. Всем управляет торговля под началом райпотребсоюза. В деревнях, как правило 1/3 часть населения—пенсионеры. Кто подскажет, как обеспечить простейшими, но им необходимыми товарами, такими как кирзовые сапоги, фуфайки, рабочий костюм? Иногда проще получить белвестовскую обувь, которая не всем по карману, чем фуфайку. Куда это все подевалось? Кто породил такой порядок: носки мужчине выделяют, а женщине—нет?

Эти простые примеры из нашей жизни убедительно говорят о том, что Советам на местах необходима самостоятельность.

А. КУЛАКОВ.

P.S.В эти дни по нашей округе пошел слух: в Глубоком случился пожар. Сгорел дом крупного, по нашим измерениям, торгового работника. С какой-то нехорошей интонацией в голосе люди рассказывают друг другу о том, как пожар тушили пожарные, а соседи только наблюдали. Что из дома было спасено 60 ящиков водки, 10 холодильников и множество другого дефицита. Что против этого торгового работника возбуждено уголовное дело.

И ни разу никто не высказал, как в таких случаях бывает, сострадания попавшему в беду человеку.

Неизвестно, насколько слухи эти верны, но реакция населения наводит на серьезные размышления.

Ордер на господскую квартиру

В один из зимних дней 1990 года в областной комитет партии поступило письмо. Из тех, что не проверяются—анонимное. Среди острых вопросов поставлен был и такой: «На проспекте Фрунзе началось строительство 18-квартирного жилого дома по 100 метров в каждой квартире. Кому предусмотрены эти господские квартиры?»

Самый раз возмущаться отсутствием у авторов смелости подписать это письмо и выбросить его в корзину. Но рука не поднимается это сделать. Авторы письма выдвинули ультиматум: если на страницах областной газеты не будет ответов на поставленные вопросы, то будут митинговать на площади Свободы.

—Проверьте сведения. Нужна правда, только правда! Прошу поставить под рентген всё, о чем тут говорится,—сказал, передавая письмо ответственному работнику, один из бывших руководителей области.

Очень захотелось узнать, насколько проницательным может быть партийный рентген. Я стал следить за информацией. Через некоторое время в областной газете под рубрикой «Ответы на вопросы анонимов» прочитал, что строительство по проспекту Фрунзе, 20 действительно ведется, дом улучшенной планировки, однако авторы письма, дескать, сильно ошибаются, излишне доверяют слухам, будто дом строится для какого-то высокого начальства. А в действительности готовится решение о том, чтоб передать этот дом горисполкому для распределения квартир согласно очереди многодетным семьям, семьям инвалидов и участников Великой Отечественной войны.

Что ж, прекрасно! Такое решение было бы справедливым. Подумалось, наконец-то одухотворенные слова наших руководителей о том, что они денно и нощно думают и заботятся о слабо защищенных категориях граждан, начинают обретать реальные очертания.

Захотелось отыскать этих новоселов, пожелать достойной жизни. Я отправился на поиски этих счастливчиков.

Первым «слабо защищенным» гражданином нашего города оказался Кичигин Николай Михайлович, полковник, бывший председатель областного комитета ДОСААФ.

Несколько лет назад, возвратившись из Афганистана, начальник политотдела соединения полковник Кичигин получил благоустроенную квартиру на семью из 4 человек жилой площадью 49 квадратных метров.

Не прошло и двух лет, как Николай Михайлович пришел к выводу, что все жилищные проблемы инвалидов и участников Великой Отечественной войны, воинов-афганцев решены и пора подумать о себе. Но как быть, когда нуждающимся в получении жилья не являешься, а желание обрести дополнительную площадь имеется? Приходится идти на нарушение Положения о порядке обеспечения жилой площадью в Советской Армии и Военно-Морском Флоте.

Но вот, наконец, правовой барьер преодолен, и список по распределению жилья, куда включен наш персонаж, военным должностным лицом утвержден.

22 ноября 1989 года исполком Первомайского райсовета своим решением за № 478 освящает законность представленного документа. Николаю Михайловичу определяют 4-комнатную квартиру жилой площадью 54 квадратных метра, вместе с общей—до 100 метров в доме номер 20 по проспекту Фрунзе.

В соответствии с законом он должен немедленно освободить прежнюю квартиру по улице Воинов-Интернационалистов. Но сделать этого не может, поскольку нового дома еще нет. На то время предоставленная квартира пока в проекте. Есть только котлован, начальный этап строительства или, как говорят строители—нулевой цикл. Получается, ордер выдали на... котлован.

Но документ получен и есть определенная правовая гарантия в будущем стать новоселом. Можно спать спокойно.

17 февраля 1990 года ответственный работник обкома партии через областную газету пытался убедить читателей, что готовится решение о передаче дома номер 20 по проспекту Фрунзе горисполкому для последующего распределения квартир инвалидам войны и многодетным семьям, а к этому времени полковник Кичигин более двух месяцев носит в кармане ордер на квартиру в этом же доме и сочувственно выслушивает жалобы своих сослуживцев на офицерских собраниях об отсутствии нормальных жилищных условий.

Время шло, дом строился, Николай Иванович пересел в областное руководящее кресло. Но тучи начали сгущаться. Как в народе говорят, нет ничего тайного, что б не стало явным. Выданный ордер попал в поле зрения военной прокуратуры Витебского гарнизона. Там не только поставили этот вопрос перед горисполкомом, но и добились отмены ранее принятого решения. Такое не часто случается в нашей жизни. А насколько сложно это сделать людям в погонах, говорить не приходится.

5 марта 1991 года на имя военного прокурора пришло письмо за подписью Н. А. Федорчука следующего содержания: «Сообщаем, что решением исполкома горсовета от 25.02.91 г. № 34 отменено решение исполкома Первомайского райсовета от 22.11.89 г. № 478 в части утверждения списков в/ч 07197 на предоставление 4-комнатной квартиры № 4 по проспекту Фрунзе, 20 военнослужащему Кичигину Н. М.».

—«Ну, здесь всё ясно»,—облегченно вздохнет читатель и поинтересуется, а кто же еще попал в список «льготников»?

Ключникову А. С., ректору технологического института предоставлена 4-комнатная квартира на семью из 3 человек, жилая площадь 64,97 квадратных метра. Лаппо В. И., начальнику ПРСО «Витебскоблдорстрой» на 4 человек выделена 3-комнатная квартира жилой площадью 52,74 квадратных метра, общей—88,36 метра...

Кто же еще будет жить в чудо-тереме? Возможно, многодетную семью и инвалида вскоре мы отыщем? Но где же главные лица, ради которых, уверен, придумали такой шикарный проект дома?

...Я ходил на экскурсию в одну из квартир этого дома. Это седьмое чудо света (естественно, по нашим витебским меркам).

Милые женщины! Не читайте эти строки. Не хочу травмировать вашу нервную систему. Кухня—райский уголок. За столом можно усадить всю многодетную семью и еще пригласить гостей. Имеется холодильная комната, где поддерживается естественный температурный режим. Удобная кладовая, просторный коридор и ряд других приятных неожиданностей для хозяйки.

Да, следует откровенно признать, что и в этом случае партийный рентген не сработал.

Б. ХАМАЙДА.

ПАРТИИ—ДЛЯ ПАРТИЙНЫХ, ГУМАНИЗМ—ДЛЯ ВСЕХ

Всем нам нужны не Советы и советчики в ныне существующем виде, а реальная, решительная, общенародно выбранная муниципальная власть.

Формирование верховной власти должно идти снизу, путем делегирования полномочий до депутатского корпуса республики. В связи с такой, практически полной определенностью представляется реальным проведение в Витебске уже в этом году выборов мэра и, скажем, Городской Думы—парламентского противовеса исполнительной власти Управы—Мэрии.

Грядущие революционные перемены всей нашей жизни психологически должны связываться с новыми именами, их воплощающими. Старые—бывшие, чисто по человечески, уже не способны на это. И тот факт, что новые «выдвиженцы» практически темные лошадки для абсолютного большинства избирателей, может сыграть, при определенных условиях, им только на руку в ставках на формальное лидерство. Бывшее же членство в КПСС может обернуться как плюсом, так и минусом в предвыборной гонке с постоянно меняющейся конъюнктурой.

Но не забегаю ли я в своих рассуждениях вперед паровоза самой жизни? Думаю, нет. И вот почему. Смею предположить, что программы кандидатов (или их партий) будут мало чем отличаться друг от друга по существу. Да и будут все это слова, слова и популистские декларации—чего не наобещаешь в атмосфере выборов! Личность же человека-лидера первична, всегда более интересна людям-избирателям. Именно она есть решающий фактор выбора. Кстати, возможностей проявиться качествам личности лидера за последние три года было более чем достаточно, в том числе и в Витебске.

Предстоящие выборы, несомненно, будут проводиться на многопартийной основе. Но если только на ней—это будет минус демократии в широком смысле. Только партийные списки недопустимы. Должны быть и будут и независимые кандидаты. Одним из предвыборных лозунгов последних может стать: «Партии для партийных, гуманизм—для всех!»

Но для народа, кто бы ни одержал победу на предстоящих выборах, важно, чтобы законом нашей новой жизни стал гуманистический принцип: человек человеку—человек.

А. МУДРИЧЕНКО.

ПОКАЗУХА ПРОШЛЫХ ЛЕТ

Ветшают фотографии наших лучших граждан—тружеников на городской и областной Досках почета (площадь Свободы). Обкома и горкома КПБ давно нет, Доска осталась, постепенно приходит в негодность. Реакции у жителей по этому поводу никакой! Кому какое дело до идеологической показухи прошлых лет. Истинная забота о человеке не в «наглядной агитации».

Фото **А. ГАПОНОВА.**

БУДУЧЫНЯ ЎСЁ Ж ЗА НАМІ,

дык Няўжо мы зноў даручым былым ідэалагічным паліцыянтам выкладаць новыя курсы грамадазнаўчых дысцыплін

За апошнія пяць год нешта зрушылася ва ўспрыяцці асноўных складаных частак нацыянальнага ўсведамлення—роднай мовы і роднай гісторыі беларусаў. Можа, не так хутка, як хацелася б, але ўсё ж скранулася. Бо цывілізаваная грамадства этнаса (народа, нацыі), які абвяшчае існаванне сваёй суверэннай, самастойнай дзяржавы, не можа пры гэтым карыстацца чужой мовай і чужой гісторыяй, як гэта дасюль робяць на Беларусі.

Што нам навязалі за апошнія дзесяцігоддзі не сваю мову, зразумела ўсім. Ёсць і выключэнні. Такія, мякка кажучы, не зусім адукаваныя адзінкі, як Ул. Жырыноўскі, які казаў 8 ліпеня 1991 г. такое:

«Что такое белорусы? Это русские. Кто это придумал, когда? (...). Белые русские, красные русские, синие русские... (...). Это всё сделано искусственно. Искусственно, понимаете? Никто не хочет изучать другой язык—нормальный, хороший—русский язык. Весь мир изучает! (...). Тут вдруг выдумали вводить пятьдесят языков! Это всё от сумасбродства. Это болезнь. Это национальный психоз».

Сапраўды ж хваробай і нацыянальным псіхозам ва ўсім нармальным свеце лічыцца не права ўсіх народаў на свае мовы, а адмаўленне такога права.

Што да чужой гісторыі, то далёка не ўсе ўсведамляюць, што беларусы карыстаюцца менавіта такой. Вось два—тры тыповыя прыклады. Але даволі характэрныя.

Адна мая карэспандэнтка з Беларусі пачала чытаць курс этнаграфіі беларусаў у мясцовым педагагічным вучылішчы. Пасля распавяла аб тым, як войскі Пятра І па ягоным загадзе палілі сялянскія вёскі і збожжа на палях, каб яно не дасталося шведам, яна пачула запытанне адной навучэнкі з круглымі ў той ад здзіўлення вачыма:

—Так што, мы з Пятром не ў адной дзяржаве былі?

Нацыянальная гісторыя ў школах выкарчоўвалася, а Пятра І і Івана Жахлівага прымушалі лічыць «сваімі» валадарамі. Прымушалі завучваць імёны і даты праўлення маскоўскіх вялікіх князёў і цароў, а сваіх—Рагвалода, Усяслава, Гедыміна, Вітаўта, Жыгімонтаў і іншых—не трэба было ведаць.

Каб толькі гэта рабілася ў школах! І ў падручніку «История СССР» (на самой справе гэта была тыповая расійская гісторыя) пішуць пра Беларусь і такое:

(у 1863 годзе—В. Г.)

«Царизм жестокими военными мерами боролся с восставшей Польшей. Военные власти Царства Польского и Литвы получили диктаторские полномочия. В ряде сражений повстанческая армия была разбита. Был захвачен в плен и в июне 1863 г. повешен З. Сераковский, погибли А. Потебня, К. Калиновский и другие польские, русские, литовские деятели восстания».[1] Тое, што Пацебня быў украінскім з паходжання афіцэрам, а Каліноўскі дзеячом беларускага паўстання, не прыгадваецца. Пра паўстанне 1863 г. на Беларусі студэнтам гістарычных факультэтаў былога СССР нічога не гаворыцца—у аніводным радку: «польскае паўстанне» і ўсё тут;*

Выхаваныя на такіх падручніках людзі і пішуць у беларускім друку, напрыклад, такое:

«История Могилёва корнями уходит в историю государства Российского». Праўда, праз некалькі радкоў высвятляецца, што гэтыя карэнні не такія ўжо глыбокія, бо «до вхождения могилёвских земель в состав державы Российской (1772 год) в этих местах не было государственных школ. Они принадлежали либо православной, либо католической церкви».

Яшчэ прыклад. Настаўнік Глыбоцкай школы І. Храпавіцкі заклікае ўключыць у курс выкладання ВНУ—як вы думаеце, што?—«Гісто-

(Працяг на 4-й стар.).

Бальшавіцкая аграпалітыка

Не салодкі хлеб фермерскі

Такая ўжо натура чалавечая—заўжды спадзявацца на лепшае. Шмат горкіх урокаў прыпаднесла наша савецкая рэчаіснасць аднаму з перша-фермераў Полаччыны Івану Марцінкову. Канфлікты з тандэмам Іванавічаў (старшыні мясцовага сельсавета Пятра Іванавіча Цюлікава і старшыні калгаса-камбіната «Гараны» Міхаіла Іванавіча Саднікава) усчаліся адразу, калі падаў пазалетась заяву ў райвыканком на адвод 30-гектарнага ўчастка ўгоддзяў для вядзення фермерскай гаспадаркі.

Раённыя «вярхі» супраць механізатара-наватара нічога не мелі. Крэдыт яму далі на льготных умовах у суме 245 тысяч рублёў, дапамаглі набыць і ворыўныя трактары, і бульдозер, і пагрузчык, навясныя і прычапныя сельгасмашыны.

Затрымка з зямлёю атрымалася. Змаглі даказаць раённым землеўпарадчыкам калгасны і сельсавецкі старшыні, што выдзеленыя райвыканкомам 30 гектараў аніяк нельга поўнасцю аддзяліць ад калгаснага севазвароту. Адвялі фермеру толькі 25 гектараў, з іх палавіна—няўдобіцы. Маўляў, няхай дакажа, што можа самастойна гаспадарыць.

Мінулагодняй вясною ўзараў Іван Марцінкоў пад яравыя 13,8 гектара сваёй зямліцы. У пульхную глебу заправіў аптымальную дозу тукаў. А вось кампостаў ці гною ні тоны не змог выпрасіць у калгасе. Дарэчы, тады і рашыў свой цялятнік будаваць, каб было чым зямлю падсілкоўваць на далейшае. З лесам другая загвоздка выйшла. Даць—далі, але... перад самай зімой.

Намалаціў летась фермер па 29 цэнтнераў зерня з засеянага гектара, бульбы накапаў—па 100 цэнтнераў. Буракі ўвогул, добра ўрадзілі. Для сваёй жывёлы загуртаваў на зіму патрэбную колькасць сакавітых каранёў. І калгасу «адпомсціў» буракамі—адвёз да ферм 15 тон караняплодаў.

Пацікавіўся я, ці палепшыліся ўзаемаадносіны між фермерам і калгасным кіраўніком пасля той «помсты», пасля доказу ўмення самастойна гаспадарыць.

—Былі ў мяне такія спадзяванні,—прызнаецца з горкаю ўсмешкай Іван Марцінкоў.

А тут яшчэ ўрад Рэспублікі Беларусь, Віцебскі аблсавет рашэнні прынялі аб **беспераашкодным** выдзяленні **кожнаму жадаючаму для** фермерскай гаспадаркі да 50 гектараў зямлі. Падаў заяву Марцінкоў, як цяпер гэта належыць, у выканком свайго сельсавета з просьбай дабавіць яму нехапаючых 15 гектараў угоддзяў.

—Калі мяне запрасілі на пасяджэнне выканкома, па-мойму, пытанне аб зямлі было ўжо абмеркавана,—расказвае Іван Марцінкоў.—Бо без лішніх выказванняў усе члены выканкома аднагалосна прагаласавалі «супраць». А старшыня сельсавета Пётр Цюлікаў са зласліваю радасцю зазначыў: «Калі б прагаласавалі «за», я б пакінуў гэта памяшканне».

Тады, калі неданарэзалі фермеру 5 гектараў зямлі, калгасны старшыня не быў супраць таго, каб Іван Марцінкоў заняў прылягаючы да яго ных угоддзяў гектар ворыва пад новую сядзібу. Той пастараўся акультурыць участак, самаручную меліярацыю нават зрабіў.

—Цяпер той гектар аж на траіх гаспадароў раздзялілі, соткі нарэзалі пад агароды. —з крыўдаю кажа Іван Марцінкоў.—Мне нічога не засталося, як звярнуцца ў народны суд, каб хоць тыя, законна дадзеныя, пяць гектараў зямлі вярнулі. Дакладней дабавілі.

Пры размове Іван Марцінкоў нагадаў аб сваёй паездцы ў Латвію, па вопыт. Здзівілі яго там адносіны да фермераў. Не крэдыты, а бескарысліва салідныя сумы ў дапамогу сялянам-наватарам ссуджвае дзяржава. Не чуў ён там пра канфлікты між фермерамі і мясцовымі ўладамі. Ці не таму яму імпанавалі выказванні дэлегатаў з'езда Беларускай сялянскай партыі, у рабоце якога прымаў удзел у пераднавагоднія дні, аб тым, што дэмакратычным шляхам пара ўжо зрушваць убок стаўленікаў камандна-бюракратычнай сістэмы і ў аграэканоміцы.

—Уразіла мяне, што сярод фермераў на з'ездзе былі і два нядаўніх старшыні калгасаў. Спадабаліся іх кампетэнтныя выступленні на трыбуне, цікавыя разважанні ў кулуарах. Падумалася, нашаму б старшыні калгаса хоць крыху іхніх пераканання...

У Новых Гаранах, акрамя Івана Марцінкова, паспыталі ўжо смак фермерскага хлеба Леанід Зеляцькоў, Юрый Дзегцяроў, іншыя. Побач з дзядзькамі рашыў абаснаваць фермерскую гаспадарку пляменнік Аляксандр Марцінкоў. Узаемавыручка, узаемападтрымка «ўнізе» ўжо набываюць трываласць. На з'ездзе Іван Марцінкоў пераканаўся, што і ў «вярхах» рэспубліканскіх ёсць каму ваяваць за станаўленне класа фермераў. Дадому вярнуўся акрыялы. А тут акурат і ветлівае запрашэнне на пасяджэнне выканкома мясцовага Савета.

—Гэта якога чысла было!—удакладняе ён у жонкі Ліны, якая слухае, не ўмешваючыся, нашу размову.—трыццатага, кажаш. Значыць, трыццатага снежня пасяджэнне тое было. Аніхто з членаў выканкома не пацікавіўся, якія ў мяне клопаты, патрэбы неадкладныя. Пад дудку Міхала Саднікава і Пятра Цюлікава сталі застрашваць рэвізіяй, дапытвацца адкуль, што, дзе, як дабываю з вытворчых сродкаў, будматэрыялаў. Узарваўся і я. Кажу ім, каб за калгасным дабром хаця кантроль наладзілі, марнатраўства перапынілі. Сваё я сам зберагу і прымножу. Без парушэння прававых нормаў.

Фермер шчыра прызнаецца, што вытворчыя няўрадзіцы ён навучыўся ўжо больш-менш пераадольваць. Да таго ж, не ўсе і з кіраўнікоў мясцовых—бюракраты. У прыватнасці, зрушыць з месца справу з лесам для новабудоўлі дапамог яму дырэктар Полацкага лясгаса Мікалай Андрэеў. І на будучае ёсць з ім дамова, што лясгас дапаможа фермеру набыць цялят, а ён у сваю чаргу паставіць ялавічыну для работнікаў лясной гаспадаркі.

Пакуль разам з жонкаю Іван Марцінкоў утрымлівае пяць цялят, восем парасят, восем козаў і восем авечак. З цягам часу дамашняя ферма набудзе нейкую асноўную спецыялізацыю.

Раслінаводства мяркуе фермер спецыялізаваць у напрамку бульбаводства, гароднінаводства. Набыў пад будучы ўраджай гатунковы пасадачны матэрыял бульбы сартоў «Вікторыя» і «Дзецкасельская» больш, як на дзесяць гектараў. Вывез ужо пад будучую бульбяную плантацыю больш 500 тон кампостаў. Карацей кажучы, будучая вясна—вясна новых надзей.

На заключэнне цікаўлюся фінансавым становішчам фермерскай гаспадаркі. Свабодных грашовых сродкаў на рахунку Івана Марцінкова зараз у банку больш за 50 тысяч рублёў. Аднак...

—Сыну ў армію спатрэбілася грошай паслаць,—дзеліцца фермер крыўдай-парадоксам,—дык па вёсцы з шапкаю хадзіў. На зарплату нам адпускаецца ў месяц усяго васемсот рублёў. У наш час дэфіцыту і дарагавізны хіба гэта грошы! А больш банк не дае. І прадоўжыцца такі «кантроль рублём», пакуль з крэдытам не разлічуся.

Як трапна прыкмечана яшчэ так званымі буржуазнымі эканамістамі, здольны да марнатраўства той, хто не мае прыватнай уласнасці. Гаспадар жа ўсе выдаткі, у тым ліку і на сябе самога, аптымальнымі інстынктыўна падтрымлівае. Інакш банкруцтва. Таму банкаўская перасцярога тут, мусіць, залішняя. Ды яно само слова «зарплата» ў вуснах фермера, у адносінах да фермера ненатуральна гучыць. У фермера, як і ў кожнага прадпрымальніка, ёсць: даходы—расходы—прыбытак ці страты. Зарплата ж у таго, хто прадае сваю рабочую сілу работадаўцу.

Павел НЕСЦЯРОНАК.

ПОРА ПРЕКРАТИТЬ ЭТУ ПОРОЧНУЮ ОКОЛЕСИЦУ

Бывшие союзные и БССРовские ведомства тщательно окутывали тайной свои нормативные акты о правах и обязанностях граждан в области прописки. Вводились они тщательно, безгласно, по секрету.

Даже в эпоху перестройки МВД издавало приказы, все ужесточающие и ужесточающие в стране казарменное положение. Многие нормативные документы о правах и обязанностях граждан в области прописки имеют графы «Для служебного пользования» и даже секретно. Интересно, какая такая военная или же государственная тайна содержится в этих постановлениях, касающихся наших же с Вами прав, чьи интересы государство должно защищать. Нас более 70 лет держали на положении крепостных только согласно этих нормативов, нарушая права человека.

Проблема приобретает остроту в связи с рыночными отношениями и безработицей. Сидя на одном месте, нельзя, допустим, найти интересную работу, соответствующую знаниям, опыту, умению и инициативе. Об этом свидетельствует опыт всех рыночных стран. Нужно уже перейти от стадии обсуждений к решительным действиям, а не медлить, а то мы как птицы, родившиеся в клетках, уже не желаем испытать свободного полета. Знайте также, что за пропиской стоят собственные групповые интересы, монополия на блага и льготы. Кто же за здорово живешь отдаст их без сопротивления. Нужен немедленный переход от запретительно-разрешительного режима прописки к регистрационному.

Пора уничтожить эту порочную околесицу: не предоставят работы без прописки, а без работы не возьмете разрешения на прописку. Это очень интересная тема для теоретического исследования будущих ученых и специалистов историков по тоталитаризму, а наша задача по возможности скорее избавляться от этого «социалистического блага».

В. СИВУХИН.

БУДУЧЫНЯ ЎСЁ Ж ЗА НАМІ

(Працяг. Пачатак на 3-й стар.).

рыю дзяржавы Расійскай» Карамзіна. Матывы? «Колькі людзей выхоўвалася на «Гісторыі дзяржавы Расійскай». І якіх».

І няўцям глыбоцкаму настаўніку, што «Гісторыя» Карамзіна даўно састарэлая па навуковых якасцях і што пэўныя сілы прапагандуюць яе ў апошнія часы невыпадкова—дзеля тэндэнцыі ідэі адзінанепадзельнасці «дзяржавы Расійскай»—ці то ў выглядзе імперыі Раманавых, ці то ў абноўленай яе савецкай мадэлі.

Каб толькі аматары расійскай старыны з Магілёва і Глыбокага цягнулі нас да вывучэння не свайго, а суседскага мінулага. Зрусіфікаваны вобраз беларускай мінуўшчыны ствараўся на працягу дзесяцігоддзяў нашчадкамі манархісцка-клерыкальных гісторыкаў царскай Расіі—супрацоўнікамі інстытута гісторыі БССР і кафедр гісторыі СССР, і некалькіх, лічаных кафедр гісторыі БССР універсітэтаў і педагагічных інстытутаў Беларусі. Гэты вобраз насаджаўся ў беларускіх школах пры дапамозе падручніка «История БССР» Л. Абэцэдарскага і ягоных сааўтараў, а з апошніх часоў пры дапамозе ягонага перавыдання Э. Загарульскім і тымі ж сааўтарамі Л. Абэцэдарскага. Сціслае кола гісторыкаў, не звязаных з памянёнымі ўстановамі, прапагандавалі вяртанне Беларусі яе сапраўднай гісторыі. Частка іх прац у канцы 1991 года надрукавана ў зборніку «З гісторыяй на «Вы», які склаў вядомы пісьменнік і гісторык Ул. Арлоў.

Цікава, што амаль адначасова са з'яўленнем гэтай кніжкі 30 лістапада мінулага года «Настаўніцкая газета» надрукавала «Канцэпцыю гістарычнай адукацыі ў сярэдняй школе Беларусі». З першай часткай «Канцэпцыі» нельга не згадзіцца. Бо яна адлюстроўвае тыя думкі, якія памянёнае кола гісторыкаў прапагандвала насуперак супраціву партыйна-прапагандысцкага актыву афіцыйных кіраўнікоў гістарычнай навукі, якія згодна бюракратычнай свядомасці атаесамлялі манаполію на пасады з манаполіяй на гістарычную ісціну.

Але нельга згадзіцца з прапановай канцэпцыі перафарбаваць кафедры гісторыі СССР у кафедры гісторыі славянскіх народаў з уключэннем у іх курса гісторыі БССР.

Гэта будзе выратавальным колам для тапельцаў—шматлікіх спецыялістаў расійскай гісторыі, якія ведаюць толькі яе, не ведаючы ані гісторыі Беларусі (або ведаючы яе русіфікаваны варыянт), ані гісторыі іншых славян. Як, правіла, яны не валодаюць іншымі мовамі, апрача рускай. Гісторыю славянства яны змогуць выкладаць па састарэлых выданнях па гісторыі не славянскіх **энтасаў**, а славянскіх **дзяржаў**—УССР, Польскай, Балгарскай, Чэхаславацкай, Югаслаўскай. Значыцца, гісторыі славакаў, харватаў, славенцаў, македонцаў, лужычан, кашубаў яны пакінуць па-за межамі выкладання. І гэта ў той час, калі Югаславія распалася, Чэхаславакію трасуць унутраныя канфлікты, калі старая русацэнтрысцкая імперская ідэя панславізма ў жыцці паказала сваю несастаяльнасць!

Затое гісторыю летувісаў, з якімі беларусаў лучаць адзінства паходжання, дзяржаўнасці, барацьбы супраць расійскай агрэсіі і прыгнёту, вывучаць на Беларусі не прыйдзецца. Як і гісторыю тых меншых этнасаў, з якімі беларусаў лучыць унутранае (а не знешняе, моўнае) падабенства лёсаў і барацьбы за нацыянальнае вызваленне, у абарону ад уціску з боку імперскіх улад звонку. Маю на ўвазе этнасы Балтыйскага, Дунайскага, Балканскага рэгіёнаў, кельцкія этнасы Велікабрытаніі і Францыі, меншых этнасаў Іспаніі і Італіі. Але для вывучэння гісторыі гэтых энтасаў патрэбныя веды па меншай меры асноўных заходніх моў, не кажучы аб мовах гэтых этнасаў. А «гэта мы не праходзілі, гэтаму нас не навучалі».

Яшчэ адна нязгодна з аўтарамі канцэпцыі. І даволі прынцыповая. Гэта ў справе падрыхтоўкі кадраў і павышэння кваліфікацыі настаўнікаў гісторыі ў сярэдняй школе. Стваральнікі канцэпцыі прапануюць рабіць гэта «на базе вядучых ВНУ Рэспублікі пры ўдзеле спецыялістаў-грамадазнаўцаў з АН». А падручнікі і дапаможнікі

Жыццё, як яно ёсць

ШКОЛА— НЕ «ПАНСКАЯ» ВУЛІЦА,

або Хто будзе жыць у цераме

Другі год на паўднёва-ўсходняй ускраіне Талачына, у былым садзе калгаса імя Леніна, будуецца сярэдняя школа, якой так не хапае дзятве жыхароў райцэнтра. Да радасці бацькоў хутка раслі сцены будучай навучальнай установы, услед за першым паверхам неўпрыкмет выраслі сцены другога. Але затым тэмпы будаўнічых работ застапарыліся, а потым і зусім спыніліся. І вось ужо некалькі месяцаў на аб'екце паўнаўладна гаспадарыць цішыня, панура пагойдваецца пад моцнымі парывамі ветру страла нерухомага вежавага крана. Сумотна глядзіцца пакінутая людзьмі, прысыпаная свежым сняжком будоўля.

Затое незвычайнае ажыўленне пануе побач з пакінутым і забытым аб'ектам, дзе хуткімі тэмпамі ўзводзяцца адразу звыш дзесяці падобных казачным церамам катэджаў. Некаторыя з іх ужо амаль гатовыя да засялення, у іншых толькі ўзведзены сцены ці ўжо вядуцца аддзелачныя работы. Снуюць ля новабудоўляў краны, трактары, важна варочаюцца бетонамяшалкі, зіхатліва ўспыхваюць бліскавіцы электразваркі. Карацей кажучы, будаўніцтва катэджаў пастаўлена на трывалую аснову, зрываў тэрмінаў здачы іх у эксплуатацыю не назіраецца. Ды гэта і не дзіўна, калі ўлічваць, што будуюцца катэджы-церамкі ў асноўным для розных кіруючых асоб раённага маштабу. Да прыкладу, неўзабаве ў адным з іх справіць наваселле начальнік раённага вузла сувязі В. І. Кучынскі, другі двухпавярховы церамок павінен заняць дырэктар райпрамтэхнікі К. І. Жукоўскі, у трэцім у недалёкім будучым паселіцца дачка былога начальніка раёна электрасетак У. Р. Самсонава і г. д. А вось былы дырэктар аўтапарка № 11, цяпер дырэктар райпалівазбыту У. А. Савіліч ужо раскашуе ў двухпавярховым церамку.

Гэты мікрараён новабудоўляў з'яўляецца працягам так званай у народзе «Панскай» вуліцы, якую засялілі раённыя кіраўнікі, у ліку якіх і былы першы сакратар Талачынскага райкома КПБ, цяпер старшыня раённага Савета народных дэпутатаў І. С. Шчурок. Дык хіба для іх не знойдуцца і патрэбныя будаўнічыя матэрыялы, і тэхніка?!

А над недабудаванымі сценамі будучай школы звісае нерухомая страла вежавага крана. Невядома, калі тут зноў з'явяцца будаўнікі, калі ў гэтай школе загучаць галасы дзяцей.

А. АЛЯКСАНДРАЎ.

Ад рэдакцыі. Як стала вядома, вежавы кран з аб'екта будаўніцтва школы знялі зусім. Пэўна, на «панскай» вуліцы для мясцовай эліты спатрэбіліся дадатковыя магутнасці.

Беларуская культура ціха плача ў кутку

РАЗБУРЭННЕ ХАРЭАГРАФІІ —НЕЗАПАЎНЯЛЬНАЯ СТРАТА

Толькі што споўнілася 28 год плённай працы, якія Леанід Сцяпанавіч Барадулька прысвяціў ансамблю народнага танца «Лявоніха». За спіной поспехі, удзел у фестывалях харэаграфічных калектываў краіны, паездкі за мяжу, дзе радасна віталі беларусаў з абласнога горада. Але ўсё ў мінулым. Сёння ж Леанід Сцяпанавіч—кіраўнік ансамбля, заслужаны работнік культуры Беларусі,—у засмучэнні.

—Цяпер не ведаем, каму,—ён так і гаворыць,—прадаць сябе. Каб намі зацікавіліся, каб нам дапамаглі. Бяда агульнага заняпаду кранула і народныя калектывы, калектывы мастацкай самадзейнасці, якімі мы так ганарыліся. Харэаграфічнае мастацтва знікае, і гэта ў той час, калі нібыта пачалося адраджэнне нацыянальнай культуры, вяртанне да сваіх гістарычных каранёў і традыцый. Распаліся ў горадзе многія калектывы, у тым ліку народны ансамбль танца «Зялёныя агеньчыкі» ДК чыгуначнікаў, ансамбль «Колас» РДК, народны ансамбль танца «Віцьбічы» ДК трэста № 9, і ў гарадскім Доме культуры справы не лепшыя. Ужо няма такіх калектываў, як сімфанічны, духавы, народных інструментаў.

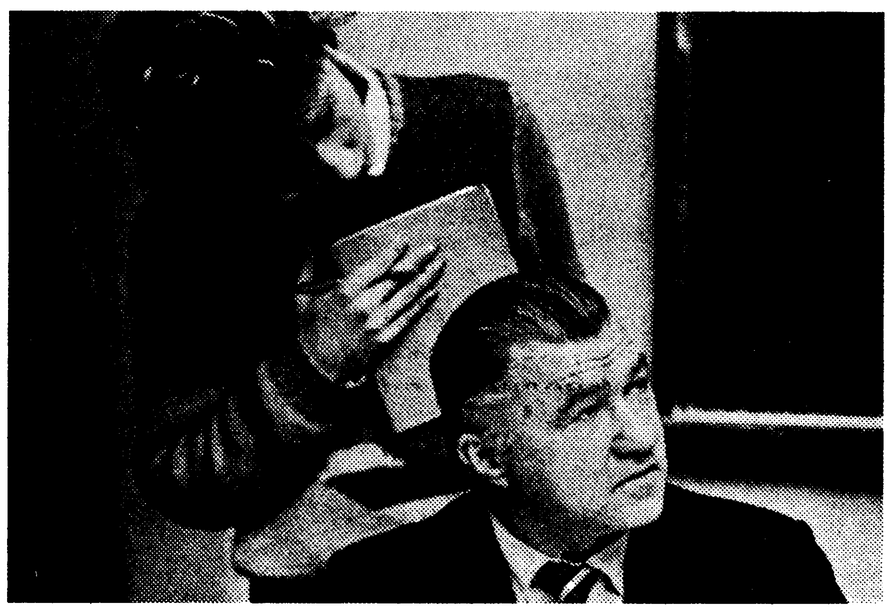
Канстатацыя такіх фактаў наводзіць на сумны роздум. На душы робіцца жудасна. Што ж пасля гэтай крытычнай рысы? Яшчэ не так даўно мы маглі фінансаваць паездку нашых самадзейных артыстаў у Канаду, у Грэцыю, а сёння славутая «Лявоніха» не можа знайсці бензіну для выезду ў санаторый «Лётцы» за некалькі кіламетраў... Яшчэ нядаўна рукапляскалі на алімпійскіх «Гульнях добрай волі», а ўчора на бясплатны канцэрт у гарадскім пасёлку Копці Віцебскага раёна прыйшло 30—40 чалавек, калі магло быць і больш чатырохсот.

—Артыстычнасць, талент выканаўцаў не зменшыліся,—з горыччу гаворыць кіраўнік ансамбля.—Гэта ўсеагульная барацьба за выжыванне, хандра, апатыя вытравілі жаданне радавацца, атрымліваць эстэтычную асалоду. Раней жанчыны ў сельскай мясцовасці часам спазняліся на канцэрт, то карову падаіць не паспявалі, то яшчэ што... Але беглі, а, паглядзеўшы, не раз ускліквалі: «Гэта ж трэба, так танцавалі...»

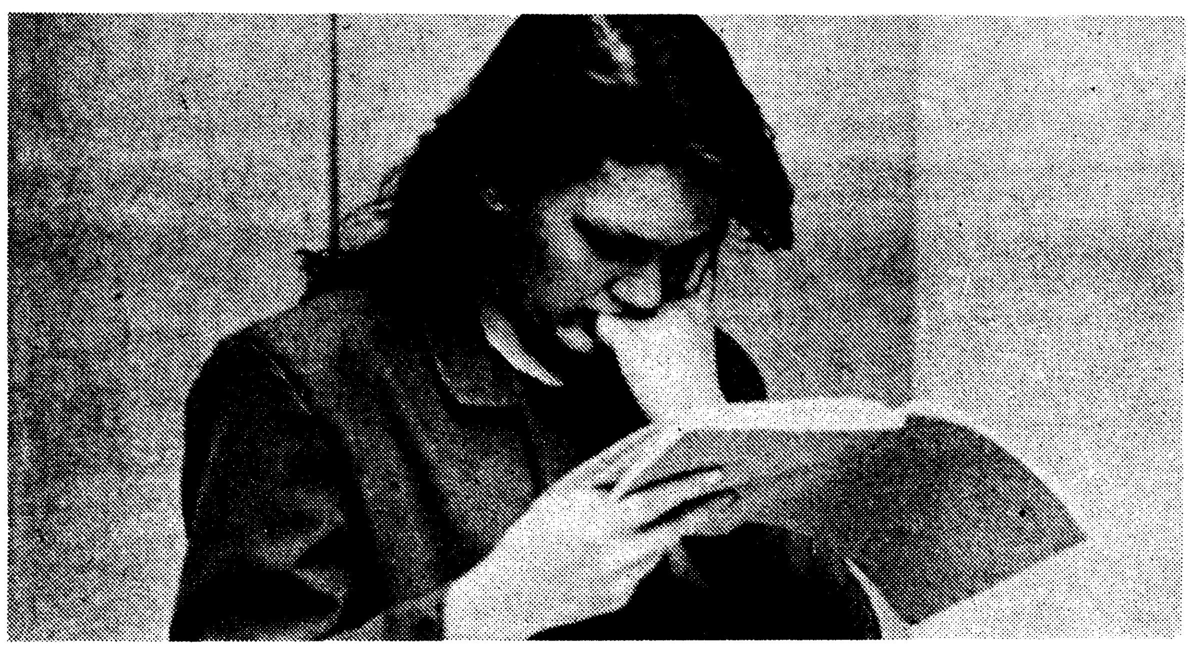
Але акрамя зацікаўленасці, гаворыць далей Леанід Сцяпанавіч, калектывы распадаюцца з-за свайго фінансавага становішча. На сённяшні дзень кіраўнік аркестра атрымоўвае 150 рублёў (паўстаўкі). Я ж, як кіраўнік ансамбля, 410. Меней уборшчыцы. Раней абласное ўпраўленне культуры адпускала больш грошай, у тым ліку на касцюмы. Зараз засталіся толькі ў старых. Імкнёмся заключыць дагавор з гарадскім цэнтрам культуры, спадзяёмся на абласное ўпраўленне культуры, але суцяшальных прагнозаў не бачым...

Сумна. Горка. Няўжо мы ўсе разам не зразумеем, што канчатковае разбурэнне харэаграфічнага мастацтва стане нічым незапаўняльнай стратай увогуле. Ды і ў прыватнасці, рады беспрацоўных хутка папоўнім выпускнікамі нашага ж кульпрасветвучылішча.

Яўгенія МАЛЬЧЭЎСКАЯ.

Несколько запечатленных объективом мгновений из напряженной и творчески активной жизни коллектива Витебского государственного педагогического института имени С. М. Кирова.

Фото **И. ТЕРЕНТЬЕВА.**

даручыць рыхтаваць вопытным супрацоўнікам кафедраў гісторыі ВНУ. Нібыта папярэднія падручнікі па гісторыі БССР рыхтавалі не тыя ж самыя вопытныя супрацоўнікі кафедр ВНУ і спецыялісты-грамадазнаўцы АН! Тыя самыя, якія вывучалі і выкладалі гісторыю не Беларусі, а Паўночна-Заходняга краю Расіі!

Значыцца, да выкладання і стварэння фармальна новых падручнікаў і дапаможнікаў, для падрыхтоўкі настаўнікаў будуць прыцягнутымі старыя, апрабаваныя кадры. У тым ліку тыя, хто абараняў дысертацыі па гісторыі савецкай Беларусі і КПБ. Каб не быць галаслоўным, прывяду лічбы гісторыка Ігара Шаўчука, які на 1991 год налічыў па Беларусі болей за 1200 тых, хто працуе ў галіне гістарычнай навукі. У іх ліку 80 дактароў і 600 кадыдатаў навук. У 60-я гады было абаронена па гісторыі Беларусі і КПБ 163 дысертацыі, у 70-я 285, у 1981—1987—214 дысертацый. «З агульнай колькасці вышэйзгаданых дысертацый,—піша І. Шаўчук,—90 працэнтаў былі прысвечаны савецкаму перыяду гісторыі рэспублікі.» І тут усё было падначалена кан'юнктуры. Напрыклад, у 70-я гады амаль 37% навуковых прац разглядалі розныя аспекты 7-й і 8-й пяцігодак развіцця народнай гаспадаркі, больш за 40%—9-й—10-й пяцігодак. (...). (...). За 27 гадоў (1961—1987) гісторыка-партыйнай тэматыцы было прысвечана больш за 58% усіх дысертацый. Адпаведна спецыялісты па гісторыі КПСС колькасна пераважалі сярод усіх гісторыкаў Рэспублікі. Напрыклад, у Белдзяржуніверсітэце ў 1985/86 навучальным годзе на дзвюх кафедрах гісторыі КПСС працавала 48 работнікаў, у тым ліку 6 дактароў і 33 кандыдаты навук, а на трох кафедрах гісторыі БССР і СССР—адпаведна 33 работнікі—(В.Г.), 4 дактары і 26 кандыдатаў—(В. Г.)

На мой погляд, пакуль не будуць перагледжанымі асновы гістарычнай навукі Беларусі, рыхтаваць і навукоўцаў, і настаўнікаў сярэдняй школы будуць, як і ў папярэднія дзесяцігоддзі.

Перш, чым вучыць навукоўцаў і настаўнікаў сапраўднай, а не фантомнай гісторыі Беларусі, як мне здаецца, патрэбна:

цалкам адмовіцца ад разглядання гісторыі Беларусі як часткі Расіі;

адмовіцца і ад ідэалагізаванай, палітызаванай гісторыі; ад аксіяматычных палажэнняў, што пераўтварыліся ў славесны фетыш тыпу выразаў «класавая барацьба», «маналітнае адзінства», «увесь працоўны народ», «воля працоўных мас» і г. д.;

крытычна перагледзець гістарычныя даследаванні, каб адкінуць дагматычныя схемы, стэрэатыпы і ўжыць карыснае, што паназапашана пры вывучэнні пэўных праблем;

каб не паўтараць памылковых у навуковых адносінах палажэнняў, выявіць паходжанне ўмоў, у якіх яны нарадзіліся;

адмовіцца ад спрошчанага разгляду гісторыі, ад звядзення складанага да прасцейшага і дасягальнага для масавай свядомасці, адмяніць прастату ў тлумачэнні складаных з'яў мінулага.

Прынцыповым палажэннем палічыў бы абавязковую дыскусію. Нельга ведаць гісторыю, не разумеючы, што стыхія гістарычнага пазнання —гэта спрэчка, якая развівае асэнсаванне гісторыі. Яна дазволіць адхінуць, як непатрэбнае, падпарадкаванне навукі прызначаным звыш некампетэнтным асобам, адмовіцца ад знявагі да гістарычных крыніц і іх наўмыснага перакручвання на карысць антынавуковых канцэпцый, ад канструявання гісторыі насуперак агульнавядомым фактам, вольнага ўжывання фактаў.

Пара правесці адкрытыя дыскусіі па тых тэмах, абмеркаванне якіх было забаронена істэблішментам ад навукі і якія асвятляліся толькі з пункту погляду расійскай дзяржаўнай патрэбы, а менавіта:

—аб этнагенезе беларусаў;

—аб ролі Полацкага княства і Вялікага княства Літоўскага, Рускага і Жамойцкага ў гісторыі дзяржаўнасці Беларусі;

—аб масавых перасяленнях беларусаў у Расію і рускіх на Беларусь;

—аб характары войн між Маскоўскай (пазней Рускай) дзяржавай і Вялікім княствам Літоўскім, Рускім і Жамойцкім;

—аб характары ўзнікнення і існавання Рэчы Паспалітай абедзьвюх нацый;

—аб «Залатым веку» гісторыі Беларусі і ўдзеле Беларусі ў агульнаеўрапейскім гуманістычным і рэфармацыйным руху;

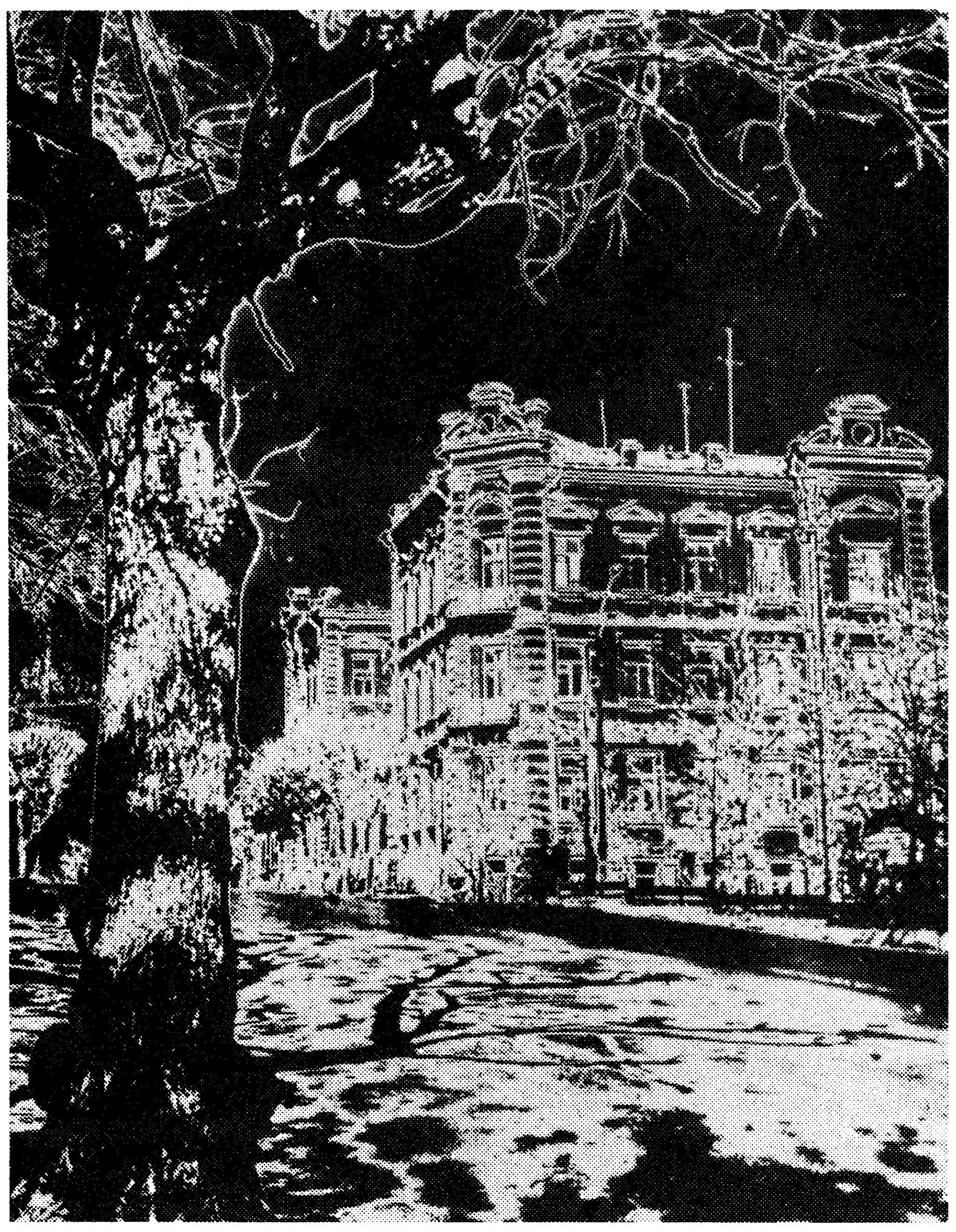
—аб характары ўзнікнення, існавання і гвалтоўнага скасавання царкоўнай уніі на Беларусі;

—аб характары паланізацыі і русіфікацыі беларусаў на розных гістарычных этапах;

—аб месцы класавай і нацыянальна-вызваленчай барацьбы ў гісторыі Беларусі;

—аб удзеле розных жыхароў Беларусі ў войнах 1654—1667, 1700—1721 і 1812 гг.;

(Заканчэнне на 6-й стар.).

Стары́й город. *(Из серии фотоснимков о Витебске).*

Фото М. ШМЕРЛИНГА.

Дзеці нашы—наш твар

І пайшлі яны міма нас...

Раздражнёныя і абыякавыя, хцівыя і дробязныя капошымся мы на гэтай зямлі, так-сяк здабываючы сабе на хлеб. Хутчэй за ўсё па закону біялагічнага развіцця нараджаем дзяцей, пускаем іх у свет белы і забываем пра іх. Яны ж—ідуць міма нас, не трывожачы нас нічым, пакуль не выламяцца з прывычных для нас рамак, пакуль не закрануць нас сваёй агрэсіўнасцю, сваёй жорсткасцю ці злачынствам, якія скіроўваюць супраць сябе ж, супраць нас і нашага грамадства. А мы тады, ужо заднім чыслом, характарызуем іх і выносім пакаранне.

Гэтыя падлеткі—Віталь Лебедзеў і Генадзь Райцын—таксама ішлі міма нас. І не было нам да іх справы ні па месцы вучобы, ні ў кіназале чыгуначнага ДК горада Оршы, дзе на вачах многіх з нас яны збівалі сваіх равеснікаў, рабавалі іх сярод белага дня. І толькі па запытанню міліцыі педагогі пачалі ўспамінаць, якія яны, ды пісаць характарыстыкі.

Лебедзеў В. В.—лянівы, абыякавы, вучыцца слаба, крыўдлівы, успыльчывы, на заўвагі рэагуе вельмі бурна...—так напісалі пра Віталя ў чыгуначным тэхнікуме, дзе ён вучыўся.

А вось гэта пра Генадзя Райцына з ПТУ-122: не вытрыманы, рухомы, прапускае заняткі без уважлівых прычын, грубы ў адносінах да старэйшых.

Гэта ўспаміналася потым, а раней ці да іх было ў нашым жыцці, якое задушана чэргамі, дэфіцытамі, праблемамі ўласнага існавання. І не знойдзеш, пэўна, адказу на пытанне: да чаго ж мы дакаціліся, калі дарослы незнаёмы зусім мужчына проста за так у завуголлі стадыёна налівае падлетку 150 грамаў гарэлкі. Здаецца ж, і яна ў дэфіцыце, але ж ці вып'е з рукі незнаёмага ніколі не піўшы раней хлопец? Значыць, было ўсё раней, было.

У 13 гадзін добра асалавеўшага Лебедзева, у якога заплятаўся язык, сустракае Райцын і вядзе да сябе дамоў. Не для таго, каб перасцерагчы сябра, каб той адаспаўся, а каб падумаць, як правесці вольны час. Сябры накіроўваюцца ў кіно ў названы ўжо Дом культуры. П'яны Лебедзеў знаёміцца з дзяўчынай Галяй (як высветлілася, пра гэтае знаёмства ён нават не помніў) і вядзе яе на апошнія рады ў кіназале, але па дарозе яго погляд скіроўваецца на двух падлеткаў з раёна «Замосце», якія не падабаюцца маладым насельнікам раёна «Молакава». Непаўналетняму С. Слуцкаму і А. Кунцэвічу Лебедзеў наносіць удары па твары. Але гледачоў гэта не хвалюе, а Галя, пэўна, бачыць у сваім спадарожніку незвычайнага героя.

На гэтым не скончылася. Пры дапамозе Райцына Лебедзеў выгледзеў яшчэ адну ахвяру. Непаўналетняга Гурава завялі ў канец кіназалы і пачалі біць, вымагаючы тры рублі грошай, але ў яго было толькі 1 рубель 57 капеек, якія ён пазычыў у сяброў. Тады з рукі знялі гадзіннік «Электроніка».

Што пабудзіла Гурава аддаць гадзіннік і бегчы па грошы для вымагацеляў? Ну, пэўна ж, разуменне свайго становішча. У кіназале нікому не было справы да тых, каго мы нарадзілі і пусцілі ў свет паўз сябе саміх. І нават тады, калі яны напомнілі сваёй агрэсіўнасцю і жорсткасцю, мы засталіся абыякавымі. Абы кранулі не нас.

Ужо пасля, па пісьмовай заяве, была ўзбуджана крымінальная справа і адбыўся суд. З адтэрміноўкай на 1 год і 6 месяцаў В. Лебедзеў асуджаны на 3 гады пазбаўлення волі, а Г. Райцын—на 1 год 6 месяцаў з гадавой адтэрміноўкай.

Почему я расстался с милицией?

Мне 32 года, закончил Витебский педагогический институт. По направлению комсомола в 1983 году был принят на должность инспектора по делам несовершеннолетних. Будучи студентом проходил стажировку в инспекции по делам несовершеннолетних Железнодорожного РОВД гор. Витебска.

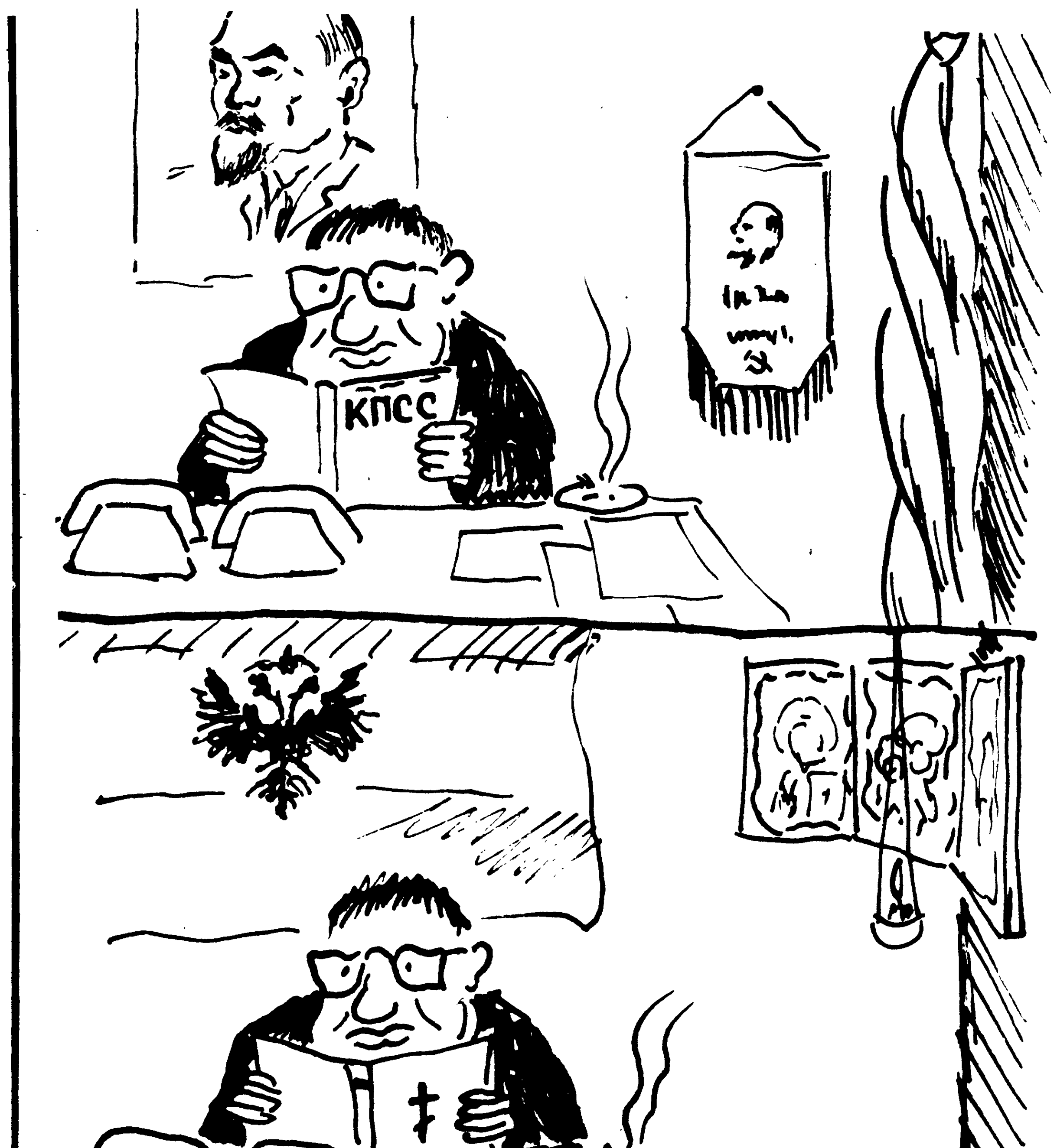
О милиции ранее знал по фильмам и книгам и пошел на эту службу со светлой идеей бороться с преступниками. Но вскоре понял, что начальник отдела В. Шнеев был абсолютным тираном для работников. Никто не мог ему возразить.

В сентябре 1986 года я уволился по семейным обстоятельствам, но основная причина—из-за начальника.

Через некоторое время узнал, что вынужден был уйти с милицейской службы мой хороший товарищ, так как пытался раскрутить дело против местного транспортного прокурора Александрова.

Очень хотелось бы, чтобы в нынешнее время, когда преступность достигла апогея, была проведена чистка всего руководящего состава, всех подразделений милиции. Думаю, что новый руководящий состав работников правопорядка должен назначаться не министром, а народом. Это мое глубокое убеждение.

В. КОБЯК,
народный заседатель Первомайского народного суда гор. Витебска.

БУДЕТ ДОМ ПЕЧАТИ

По поручению городского клуба «За демократические выборы» я был на приеме у председателя облисполкома В. П. Кулакова. Обрадовал он меня своей точкой зрения на использование здания бывшего издательства обкома КП Белоруси. Он считает, что здесь должны быть размещены редакции местных газет.

Итак, в Витебске, возможно будет Дом печати—истинно разумное и правильное решение!

П. ИВАНОВ.

БУДУЧЫНЯ ЎСЁ Ж ЗА НАМІ

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й—5-й стар.).

—аб сапраўднай ролі розных рухаў у грамадскім жыцці Беларусі (Філаматаў і інш.);

—аб ролі нацыянальнага руху ў жыцці Беларусі ў XIX—XX ст.;

—аб аднаўленні дзяржаўнасці Беларусі ў XX ст. і сапраўдных прычынах перакройвання яе меж у гэты час;

—аб удзеле сялянскіх мас у барацьбе за ўладу на Беларусі ў 1917—1920 гг., а пазней у калектывізацыі;

—аб характары беларускага супраціву польскім уладам і гітлераўцам у XX ст.;

—аб жыцці Заходняй Беларусі, аб ролі розных партый у складзе Другой Рэчы Паспалітай;

—аб беларускай эміграцыі і дыяспары і шмат яшчэ аб чым.

Прапанаваў бы тое, што будзе не да спадобы большасці—прычым пераважнай—сённяшніх гісторыкаў былой БССР: правесці так званую верыфікацыю, гэта значыць пацвярджэнне кампетэнтнымі камісіямі адпаведнасці навуковых ступеняў і званняў гісторыкаў з улікам раскрыцця тэм іхніх дысертацый і іншых навуковых прац узроўню навукі, а не прапаганды ідэй камуністычнай партыі. Бо большасць гісторыкаў Беларусі—гэта не навукоўцы, а партыйныя прапагандысты, якія прызвычаіліся аперыраваць ідэалагічнымі суджэннямі, але не валодаюць тэорыяй і методыкай гістарычнага даследавання. Патрабуецца і служба ўладкавання на працы людзей, якія прафесійна не адпавядаюць патрабаванням навукі і яе выкладання.

Бо вядома, што былыя супрацоўнікі кафедр гісторыі КПСС, марксісцка-ленінскай філасофіі і эстэтыкі, палітэканоміі і навуковага камунізма, асноў навуковага атэізма—дысцыплін, якія не маюць аналагаў у цывілізаваных краінах—сквапна шукаюць і знаходзяць месцы ў сістэме выкладання гісторыі і філасофіі ў ВНУ. Яны ўжо прычынілі вялікую шкоду маральнаму і разумоваму развіццю студэнтаў, прывучаючы іх да беспрынцыповасці і дагматычнага мыслення, а таксама выконваючы функцыі ідэалагічнай паліцыі. Дык няўжо мы зноў дадзім былым ідэалагічным паліцыянтам магчымасць выкладаць новыя курсы грамадазнаўчых дысцыплін і, у тым ліку, гісторыі Беларусі?

Калі гэта будзе так, то мы змарнуем справу навучання роднай гісторыі як у сярэдняй школе, так і ў ВНУ.

А ў рэшце рэшт, наша справа не абавязкова сёння выйграць у супраціўнікаў стварэння сапраўднай гістарычнай навукі і адукацыі Беларусі. Не абавязкова ўстанавіць сцяг на вяршыні. Больш важна падрыхтаваць будучыню. А яна ўсё ж за намі.

Валянцін ГРЫЦКЕВІЧ,
дацэнт кафедры музеязнаўства і аховы помнікаў гісторыі і культуры культуралагічнага факультэта Санкт-Пецярбургскага інстытута культуры, Старшыня Рады Беларускага грамадскага культурнага таварыства ў С.-Пецярбургу, кандыдат медыцынскіх навук.

Аб гэтым замоўчвалася

АСТРОВЕНСКІ КАСЦЁЛ

428 гадоў назад беларусы на чале з Мікалаем Радзівілам Рыжым па рацэ Вуле і пад Воршай разбілі маскоўскае войска Шуйскага і князёў Сярэбраных. Гэтая перамога пераўвызначыла далейшы ход Лівонскай вайны.

Муры гэтага храма відаць яшчэ з віцебскага гасцінца. Больш шчыльныя агледзены дазваляюць зазначыць даўняе паходжанне помніка. Звонку—рысы рэнесансу, па фасадзе класіцызм, нутро ж барокавае, дашчэнту працятае зялёнай цвіллю вільгаці.

Мястэчка Астроўна вядомае з XVI стагоддзя. Мела колісь прывілей кіравацца паводле магдэбургскага права, пра гэта яшчэ на пачатку XX стагоддзя нагадвалі рэшткі ратушы ды гадзіннікавая вежа добрай архітэктуры вышынёй у 14 сажаняў. Але з відарысу Астроўна, як і з гісторыі Беларусі не вырваць касцёла, што велічна ўладкаваўся на ўзбярэжжы возера.

Касцёл быў пабудаваны ў гонар бліскучых перамог войска Вялікага княства Літоўскага над войскамі Маскоўскай дзяржавы, якія адбыліся адна за адной у 1564 годзе на Іван-полі пад Чашнікамі і ля рэчкі Крапіўна пад Оршай.

15 лютага 1563 года вялікі князь Маскоўскі Іван Жахлівы пасля працяглай аблохі захапіў Полацк. Полацкага ваяводу Станіслава Давоўну з жонкай, уладыку Гарабурду, Івана Глябовіча і ўсіх літоўцаў насуперак папярэдняй дамове ён узяў у палон і загнаў у Маскву ў няволю, як Юдэяў у Бабілон. Манахаў-бернардынаў загадаў пасекчы, а жыдоў утапіць у Дзвіне. Волю даў толькі чатыром польскім ротмістрам з іхнімі ротамі, надарыўшы кожнага з ротмістраў сабалінай шубай і добра пачаставаўшы. Пакінуўшы ў Полацку баяраў ды ваяводаў: князя Пятра Іванавіча Шуйскага, князёў Пятра і Васіля Сярэбраных-Абаленскіх ды Івана Меншага Васільевіча Шарамецева, з вялікай колькасцю войска сам Жахлівы вярнуўся ў Маскву.

На наступны год маскоўскі гаспадар прыняў і выслухаў каралеўскіх паслоў, але тымчасова ж накіраваў свае войскі да межаў Вялікага княства Літоўскага і спыніў перамовы аб замірэнні. Літоўскія паслы дасягнулі сваёй мяжы і паведамілі, што маскоўскае войска набліжаецца трыма аддзеламі.

23 студзеня Пётр Шуйскі, галоўны ваявода маскоўскага войска, з выбранымі аддзеламі вершнікаў, званых па тым часе кованай раццю, рушыў з Полацка, перайшоў праз Дзвіну і 26 дня таго ж месяца вывеў сваё войска на поле блізу ракі Вулы. Адпаведна загаду Жахлівага Шуйскі намераваўся злучыцца прамеж Воршы і Дуброўнам з маскоўскай раццю князёў Сярэбраных, ідучай са Смаленскай зямлі, змацаваць там лагер і з'яднанымі сіламі пустошыць Літву. Маючы праз лазутчыкаў дакладныя дадзеныя аб прасоўванні войска Шуйскага, гетман найвышні Літоўскі Мікалай Радзівіл Рыжы стаяў на той час у Лукомлі. «У параўнанні з непрыяцелем быў я сапраўды слабы, але сорам і ганьба, прычыненыя мне і ўсёй нашай нацыі і нашаму імені атабраннем у нас места і зямлі Полацкай, прымусілі мяне ўрэшце рушыць супраць непрыяцеля і паблізу Вулы сустрэцца з ім твар у твар»,—пісаў гетман у Варшаву. Ваенныя дзеі разгортваліся ў наступным парадку.

Блізу мястэчка пані Кішчынай (Чашнікі) літоўская старожа паведаміла, што сустрэлася са старожаю маскоўскай. Зараз жа туды адпраўлены былі роты Баркулаба Корсака і пана Бака. Непадалёк ад Чашнікаў тыя роты з людзьмі маскоўскімі сустрэліся і колькі вязняў там даcталі. На паслак ім накіраваны быў князь Саламярэцкі ды пан Мікалай Сапега, а пан гетман дворны з іншымі гуфамі, гарматамі і драбамі ды пан гетман найвышні з троцкім панам Рыгорам Хадкевічам, польным гетманам, стольнікам Іванам Хадкевічам, з князямі Багданам Саламярэцкім, Раманам Сангушкам, Богушам Карэцкім і іншымі хуценька падрыхтаваліся да бою. Прычым, гетман найвышні меў у сваім распараджэнні спрактыкаваных і спраўных ротмістраў: Юрыя Зяновіча, спамянёнага ўжо Мікалая Сапегу, Івана Валмінскага, Юрыя Тышкевіча, паноў Бакаў, Баркулаба Корсака і іншых, а рыцарства літоўскага і рускага, здатнага да бою—не болей чатырох тысячаў.

Калі ваявода Шуйскі з войскам выступіў з лесу на поле, прылягаючае да ракі Вулы, войска Літоўскае выйшла на тую ж раўніну. Нягледзячы на перавагу ў людзях і на мясцовасці, якую маскавіты занялі загадзя. Шуйскі даў мажлівасць Радзівілу разгарнуць свае гуфы, чакаючы на сваёй палове поля. Прыкмеціўшы малую колькасць літоўскага войска, масквіцяны запаліліся варварскай ганарыстасцю і далі мейсца і часу выстраіцца непрыяцелю каля харугваў і падрыхтавацца, спакушаючыся на лёгкую перамогу.

З абодвух бакоў сышліся з вялікай жорсткасцю. Першымі ў валку кінуліся бурграў полацкі і пан Бак, роўны бургграву па адвазе. Следам пайшлі Юры Зяновіч і ваявода Саламярэцкі, тэж мужы слаўныя справамі ўнутры дзяржавы і за межамі яе, знаныя сваім паходжаннем. Колькі часу яны стрымлівалі ўсю моц ворага. Уся бойка доўжылася не болей дзвюх гадзінаў, спачатку той і супраціўны бок адступалі папераменна. Аднак свежыя ваяры, сланыя Радзівіламі туды, дзе ўгледжвалася слабасць, мужнасцю сваёй так хутка збілі непрыяцеля з мейсца, што атабралі ў яго мажлівасць страляць. Пад ноч войска маскавітаў стала ўхіляцца. Паранены Шуйскі змушаны быў ратавацца ўцёкамі. Як толькі быў размецены перадавы маскоўскі полк—за ваяводам пабегла ўсё войска. Літоўскае войска пераследавала ўцякаўшых на працягу пяці міляў, уся гэтая прастора была укладзена забітымі. Нямалая колькасць маскавітаў загінула ў вадзе ракі Вулы і яе прытока Крывіцы. Па падліках найвышняга гетмана страты масквіцянаў загінуўшымі былі лікам дзевяць тысячаў. Палонныя сцвярджалі, быццам агульная колькасць маскоўскага войска сягала 20 тысячаў, Радзівіл жа прыкідваў іх лікам ад 17 да 18 тысячаў. Непрыяцель быў разбіты ўголаў, Шуйскі кінуў на полі ўвесь свой абоз у пяць тысяч з ліхваю павозак, з якіх літоўскае рыцарства багата назапасіла харчоў, футраў, адзення і срэбнага посуду,—мноства латаў, панцыраў, да дзьвюх тысячаў адзінак зброі, мноства рознага вайсковага рыштунку зверх таго, што масквіцяны мелі на сабе.

На вялікае здзіўленне тагачасцаў у Літоўскім войску забітымі налічылі толькі дваццаць чалавек, паранеными—каля сямісот: уцёкі слыннага вельмі адважным ваяводы ахапілі маскавітаў такім жахам, што яны пабеглі як гурт жывёлы.

У гэтай бітве сам гетман найвышні Мікалай Радзівіл паказаў вялікаю мужнасць і досьвед у вайсковым мастацтве. Тут ён даў першы ўрок свайму сыну Крыстафору, юнаку 16 гадоў, з выгляду амаль дзіцяці. Ня меншая слава прыпісвалася адважнасці і мастацтву Георга Гадкоўскага, кашталяну, начальніку наёмных войскаў, гэтаксама яго пляменніку Хадкевічу, юнаку бадзёраму і надзеленаму не толькі вялікім розумам, але і ваеннымі здольнасцямі. Пасля бітвы на Іван-полі Радзівіл меў намер выступіць з войскам да Воршы, каб у тых мейсцах стоячаму непрыяцелю перашкодзіць паглыбіцца ў абшары Вялікага княства Літоўскага і там жа чакаць польскай раці з Барысава.

Войска маскоўскае князёў Сярэбраных, колькасцю да 50 тысячаў, стаяла ў дзьвюх мілях ад Воршы. Яго стрывожыў ротмістр Філон Кміта-Чарнобыльскі наступным хітрыкам. Ён паслаў у Дуброўна ганцоў з весткай аб перамозе над маскавітамі і гібелі Шуйскага на Іванскім полі, а між загадаў ім ехаць туды, дзе па ягоных разліках стаяла маскоўская старожа. Калі маскавіты злавілі ганцоў з тымі лістамі і маскоўскі гетман Сярэбраны прачытаў іх, то яны да таго ўстрывожыліся, што, кінуўшы ўсе абозы, намёты і вайсковы рыштунак, пайшлі наўцёкі з усім войскам. Філон жа Кміта з мсціслаўскім ваяводам Юркам Восьцікам, маючы не болей 2 тысячаў рыцарства, перасьледвалі ворага з крыкам, забіваючы, сякучы і забіраючы ў палон. Пасля гэтакага пагрому масквіцянаў забрана было ў лагеры 25 тысяч вазоў з вялікімі лупамі—каштоўнае адзенне, розныя строі, шлемаў на шэсць тысяч чалавек, якія везьлі за войскам. Такім чынам, дзве вялікія часткі маскоўскага войска, дзякуючы дзіўнай сіле божай і доблесьці літоўскай, былі часткова разсеяныя, часткова вынішчаныя, разьбітыя і пазбаўленыя абозаў. У першай бітве Шуйскі загінуў, цела ягонае было знойдзена ў рацэ. Шарамецеў быў шкодліва прабіты дрэўкам і, прыехаўшы да Полацка, хутка памёр.

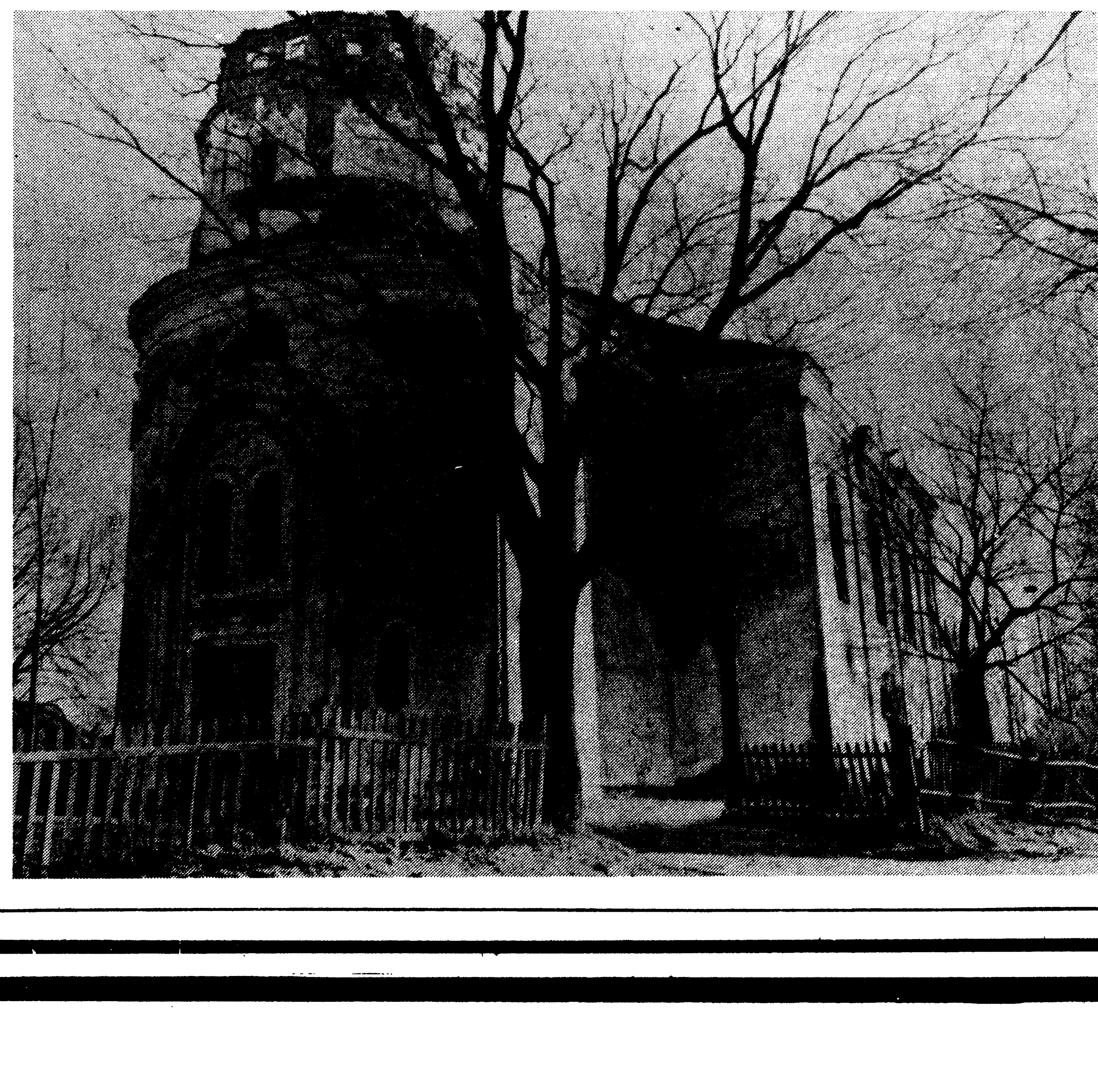
Была спынена й папярэджана масіраваная ходка маскоўскага войска ўглыб Вялікага княства Літоўскага.

Цела забітага на Іванаўскім полі Шуйскага было з вялікай пашанай пахаванае ў Прачысьценскай царкве ў Вільні, дзе зазвычай хавалі беларускіх князёў. У 1569 годзе кароль Жыгімонт Аўгуст дазволіць цела нябожчыка памяняць на цела зьмёрлай у маскоўскай няволі малжонкі полацкага ваяводы Станіслава Давойны Петрунелы Радзівілаўны.

Але вернемся зноў да астровенскага храма. Фундатарам касцёлу быў вялікі князь і кароль Жыгімонт Аўгуст, Ён жа ахвяраваў сюды пекны абраз Багародзіцы, упрыгожаны багатымі шатамі. Той першы храм, закладзены Жыгімонтам, быў пабураны, віцебскі ваявода Міхаіл Пацей аднавіў яго. Каля 1620 года Аляксандр Сапега, ваявода мсціслаўскі, пабудаваў пры касцёле кляштар, куды запрасіў манахаў дамініканскага ордэну.

У сучасным стане касцёл уяўляе сабой выцягнуты па восі ўсход-захад будынак. Робяць уражанне мажныя сцены таўшчынёй болей за метр і слупы шырынёй да 1,5 метра. Нефы і апсіда перакрыты крыжовымі скляпеннямі. У помніку страчаюцца розныя тыпы муровак: у ніжняй частцы гатычная, у пілястрах простая рэнесансовая, тычковая ў заходняй сцяне. Гэта сведчыць на шматлікія перабудовы храма. Апошнюю пераробку касцёл напаткаў у XIX стагоддзі, калі яго перарабілі на царкву, «перакруціўшы» на 180 градусаў. Па ўсёй імавернасці гэта было зроблена пасля здушэння паўстання 1863—1864 гг., тады па Беларусі багата каталіцкіх святыняў перарабілі на расейскі капыл. Тым не менш нават павярхоўнае знаёмства з ім сведчыць на незвычайную цікаўнасць астровенскага твора дойлідства, які адлюстроўвае важнейшыя этапы развіцця і гісторыі беларускай архітэктуры. Дадамо яшчэ, што ў навакольлі Віцебска гэта адзінкава ацалелы культавы будынак, вядомы з XVI стагоддзя. У гістарычным сэнсе касцёл ёсць нацыянальная святыня беларусаў, памятка іхнага гераічнага змагання за незалежнасць. Гісторыка-культурная вартасць мястэчка Астроўна падвышаецца яшчэ й тым, што тут нарадзіўся славуты дзеяч еўрапейскага сярэднявечча, волат інтэлекту, ідэёлаг аднаўлення незалежнасці Вялікага княства Літоўскага Лявон Сапега, адзін з аўтараў Статута ВКЛ 1583 года.

Міхась ПАЎЛАЎ,
малодшы навуковы супрацоўнік Віцебскага краязнаўчага музея.

На здымку: Астровенскі касцёл.

Крымінальныя справы

ШЧОРС З ШАБАНОЎ

Мара аб двухкалёсным каньку-гарбунку даўно не пакідала маладога чалавека пад гучным прозвішчам Шчорс. Таму і аперацыю па яго набыццю ён абдумаў загадзя і дэталёва, бо прыглядзеў даўно, што ў ціхім 1-ым завулку Г. Скарыны каля дома № 15 знаходзіцца гараж грамадзяніна Андрэева, які ставіць туды матацыкл МВЗ-311212 пад нумарным знакам 03-43 ВТЕ. Адна бяда, што гараж закрываецца на навясны замок з моцнымі дужкамі, які не саб'еш якімсьці там камянём ці малатком. Але В. Шчорс (1974 г. н., адукацыя 9 кл.) гараваў не доўга. Са свайго роднага дома ў вёсцы Шабаны Дубровенскага раёна ён прыхапіў нажоўку, паклаўшы яе ў мацерчатую сумку, і прыкаціў у Оршу. З наступленнем цемнаты прыбыў у запаветны завулак, перапіліў дужкі замка і адчыніў гараж. Асядлаў канька-гарбунка і, захлынаючыся ад удачы, паляцеў у родную вёску. Куды там было помніць, што забыўся каля гаража і сумку, і нажоўку.

Нумарны знак Шчорс, зразумела, зняў. Знаёмым гаварыў, што матацыкл падарыла бабуля, а маці казаў, што яму далі пакатацца знаёмыя. Невядома, колькі б раскатваўся хлопец, каб не ўладальнік матацыкла грамадзянін Андрэеў. Ён звярнуўся ў міліцыю з заявай аб грабяжы, прадставіўшы, зразумела, як рэчыўны доказ сумку з нажоўкай. У хуткім часе высветлілася, што ёсць у Шабанах матацыкл без нумарнога знака, які не то далі, не то падарылі Шчорсу. Выклікалі маці, паказалі ёй сярод аналагічных рэчаў сумку і нажоўку, і яна адразу апазнала сваё. Тым больш, што прапажу з дому яна заўважыла даўно, толькі не магла здагадацца, хто да яе прычасны.

В. А. Шчорс чыстасардэчна ва ўсім прызнаўся і пакаяўся. Тым не менш ён быў прызнаны вінаватым адпаведна арт. 141 ч. 2 КК БССР. У выніку, з адтэрміноўкай на 1 год да паўналецця, быў прысуджаны да гадавога тэрміну пазбаўлення волі.

А говорят, что пресса не помогает

Уважаемая редакция газеты «Выбор». Спасибо Вам от всего учительского коллектива Бешенковичской школы № 1 за опубликованную статью Е. Мальчевской «Маналогі пасля атэстацыі». Благодаря ей мы поверили в силу демократической газеты. Сердечно благодарим за поддержку. Наши требования по переаттестации дирекция после этой публикации выполнила.

Желаем творческих успехов. И просим увеличить число газеты «Выбор» в киоске местной «Союзпечати». Согласитесь, что 20 экземпляров на Бешенковичи, это очень мало.

Г. ШКИРЬЯНОВА,
учительница.
г. п. Бешенковичи.

СПРАШИВАЙТЕ—ОТВЕЧАЕМ

К сведению граждан, которые переезжают на постоянное место жительства в Израиль

Уважаемая редакция! Мне сказали, что в Витебске есть представитель Миссионерской службы, осуществляющей духовную и материальную помощь евреям, которые хотят уехать в Израиль.

Б. ИСКОВ.

Знаете ли Вы, что выезд (исход) евреев в Израиль основывается и управляется зовом и глазом Божиим из вечности через Священное Писание: «И соберу остаток стада Моего из всех стран, куда Я изгнал их, и возвращу их во дворы их...» (Библия, Книга пророка Иеремии, глава 23, стих 3).

Миссионерская служба Ханикоум Министриз (США) «Honeycomb Ministries» окажет Вам моральную поддержку, а также оплатит авиабилеты и перевозку (фрахтовку) вашего имущества любых габаритов при выезде на ПОСТОЯННОЕ место жительства в землю обетованную.

Документы на выезд оформляются САМОСТОЯТЕЛЬНО.

Адрес для письменных обращений: Республика Беларусь, 210026, Витебск, ул. Ленина, 52А, отдел доставки, п/я № 5 ХКМ

Контактный телефон в г. Витебске: 36-63-13.

Кинопремьера

Почему витеблянам нравится «Терминатор»?

«Терминатор-2». США, 1991 год, режиссер Джеймс Кеймерон. В ролях: Арнольд Шварценеггер, Линда Хемилтон.

Придя в себя после каскада технических ухищрений, трюков и компьютерных съемок, поневоле задаешься вопросом: что же заставляет зрителей вновь и вновь не отрываясь следить за похождениями легендарного Терминатора, хотя сюжет давно известен? И почему у нас в стране никак не научатся делать достойное коммерческое кино, которое разлеталось бы по миру на кассетах с быстротой снаряда? Голливудские боевики через месяц-другой после премьеры уже достигают пределов нашей страны. А наши никак не могут найти своего зрителя—увидеть на экране советский фильм сейчас нелегко, о белорусских же и речь не идет.

Конечно, можно в очередной раз пожаловаться на материальные трудности. Обруганный за техническое несовершенство в общем-то неплохой фантастический боевик «Подземелье ведьм»—тому свидетельство. Но это лишь одна сторона проблемы. Одними трюками современного зрителя особо не привлечешь, всякое мы перевидали. Словом, дело не только в супертехнике, а в той неуловимой вещи, которая называется талантом, профессионализмом или просто умением делать кино. Наши режиссеры, ударившись в коммерцию, по-видимому, плохо представляют, что это такое. Ведь коммерческий успех фильма на Западе планируется заранее. Здесь нельзя ограничиться механическим наслоением драк и убийств на единицу времени. Почему Спилберг стал Спилбергом, а Кеймерон—Кеймероном, чьи имена заставляют замирать сердца в предвкушении потрясающего зрелища? Ведь ничего нового в кино они не внесли. Но ведь и ван Бастен не изобретал удар в падении через себя, хотя это не мешает болельщикам восхищаться его мастерством. Всем известный (в Америке) набор приемов, воздействующих на сознание и подсознание зрителя, просто-напросто доведен в «Терминаторе» до совершенства, до своей вершины. Главным достоинством фильма является дух захватывающий темп действия, в котором подчинено все одной идее, все лишние детали отбрасываются. Динамику создает и музыкальное оформление, и виртуозная операторская работа. В результате из одних и тех же «кубиков» создается такая «постройка», до которой нашим «архитекторам» еще ой как далеко...

В. ФЕНЧЕНКО.

Веселый глобус

—Сэр, ваша болезнь обогатит медицинскую науку!
—О господи! А я думал, что заплачу всего долларов пять.

***

—Скажи, Джон, в чем разница между трудом и капиталом?
—Когда ты даешь деньги взаймы, это—капитал. А когда ты пытаешься получить их обратно, это—труд.

***

—Скажите, продавец, вы можете бросить мне одну за другой пять рыбин так, чтобы я их поймал?
—Да, но почему?
—Я, может быть, плохой рыбак, но я не лжец.

Следующий номер газеты выйдет 5 февраля 1992 года.

Выбар

УЧРЕДИТЕЛЬ:
Витебский городской клуб избирателей «За демократические выборы».

Главный редактор
Леонид ЦВИКА

Художники Г. Кликушин, Д. Дятлов.
Фотографии А. Гапонова, М. Михайлова.
Макет номера В. Челнокова.
Временный адрес редакции: 210026, г. Витебск, ул. Маяковского, 1.

Авторы опубликованных материалов несут ответственность за подбор и точность приведенных фактов, цитат, экономико-статистических данных, имен собственных, географических названий и прочих сведений, а также за то, что в материалах не содержится данных, не подлежащих открытой публикации.
Редакция может опубликовать статьи в порядке обсуждения, не разделяя точку зрения автора.

Рукописи не возвращаются и не рецензируются.

Текущий счет редакции № 200700962 в Витебском коммерческом банке («Виткомбанк»). Код (МФО) банка 150801701.

Газета набрана и отпечатана офсетным способом в Витебской укрупненной типографии им. Коминтерна: гор. Витебск, ул. Щербакова-Набережная, 6.

Полиграфисты: **В. Корунас, Т. Халеева, Л. Дроздова, А. Каспорович, Д. Малышев, Б. Платовский.**

Номер подписан к печати 21.01.92 г. в 17.15.
Зак. 900 Тираж 2500.

Цена 40 коп.